Vinköls kyrkogård

Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan (rev.) samt vård- och underhållsplan

Vinköl 11:1, Vinköls sn
Skara kn, Västergötland, Skara stift

Robin Gullbrandsson
Byggnadsvårdsrapport 2024:8

Västergötlands museum

Vinköls kyrkogård

Kulturhistorisk inventering och bevarandeplan (rev.) samt vård- och underhållsplan

Vinköl 11:1, Vinköls sn
Skara kn, Västergötland, Skara stift

Robin Gullbrandsson
Byggnadsvårdsrapport 2024:8

Rapport och foto: Robin Gullbrandsson
Grafisk mall: Robin Gullbrandsson

Västergötlands museum, Box 253, 532 23 Skara
Tel: 0511-260 00
E-post: info@vgmuseum.se
www.vastergotlandsmuseum.se

© Västergötlands museum 2024

Innehåll

Inledning 5
Allmän kyrkogårdshistorik 6
Lagstiftning 8
Skadebilder och skötselråd 10
Vinköls socken 13
Historik 15
Beskrivning av kyrkogården 17
Sammanfattande karaktärisering av kyrkogården 24
Referenser. 26
Administrativa uppgifter 26

Bilagor

Bilaga 1. Gravar med högt kulturhistoriskt värde
Bilaga 2. Inhägnader, grindpartier och andra anläggningar
Bilaga 3. Föreslagna åtgärder 2025-2030
Bilaga 4. Gravbok 1890
Bilaga 5. Gravkarta

0 200 400 600 m

Skala 1:10 400. SWEREF 99 TM. RH 2000.

LANTMÄTERIET

Inledning

På uppdrag av Skara pastorat har Västergötlands museum reviderat befintligt förslag till bevarandeplan för Vinköls kyrkogård (Västergötlands museum byggnadshistorisk rapport 2008:35, författare Lisa Molander) samt tagit fram vård- och underhållsplan för densamma. Fältarbetet har genomförts under sommaren 2024. Rapporten har sammanställts under sommar och vinter 2024. Fältarbete och rapport har utförts av antikvarie Robin Gullbrandsson.

Syfte

Kyrkogårdar utgör en viktig del av landets kulturarv. Deras kulturvärden skyddas av Kulturmiljölagen. Kulturhistoriskt värdefulla gravar skyddas också av Begravningslagen. Det åligger Svenska kyrkan att förvalta detta kulturarv med hänsyn till dess värden. Därför är det angeläget att kartlägga vari värdena består. En viktig del av värdena på kyrkogårdar ligger i äldre gravar och deras utsmyckning.

Vård- och underhållsplan respektive bevarandeplan för kulturgravar är ett kunskapsunderlag som är tänkt att vara vägledande vid prioriteringar, vård, underhåll och förändringar på kyrkogårdarna. Planerna skall även fungera som beslutsunderlag för länsstyrelse och stift vid handläggning av tillstånds- och bidragsärenden. Under föreslagna åtgärder finns instruktioner för vad som bör utföras under den närmaste femårsperioden. En del åtgärder kräver tillstånd från länsstyrelsen och särskilt åtgärdsprogram, till exempel för stenkonservering. Vård- och underhållsplanen bör uppdateras vart femte år.

Metod och disposition

Rapporten omfattar en historik över kyrkogården, beskrivning samt fotografier av de olika kvarteren och deras kulturhistoriskt värdefulla gravar. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gåtts igenom har varit Västergötlands museums arkiv (med kopior av handlingar och ritningar i Antikvarisk-topografiska arkivet i Stockholm). Utöver arkiv har uppgifter hämtats från aktuell litteratur. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkogårdens historia. Pastoratet har rätt att fritt bruka fotografierna.

För kyrkogården har en sammanfattande kulturhistorisk bedömning gjorts där de kulturhistoriska värdena lyfts fram. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till dels varje enskild kyrkogårds egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och övriga landet. Den kulturhistoriska bedömningen beskriver värden och karaktärsdrag i stort. Inför planerade förändringar eller större underhållsåtgärder skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Utifrån den kulturhistoriska bedömningen tas beslut om vilka åtgärder som är berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

I tabellform och på gravkarta presenteras bevarandeplanen för gravar med högt kulturhistoriskt värde, följd av tabell över kyrkogårdens olika anordningar, deras konstruktion och tillstånd. De gravar som bedöms ha ett betydande kulturhistoriskt värde är kategoriserade i två grupper: Gravar klassade som 1 har ett mycket högt kulturhistoriskt värde och skall bevaras intakta. Gravar klassade som 2 (högt kulturhistoriskt värde) bör bevaras på plats. Det totala gravbeståndet på kyrkogården har sammantaget betydelse för upplevelsen av de kulturhistoriska värdena, varför borttagning av ickeklassade gravar likväl kräver Länsstyrelsens tillstånd. Bevarandet av kyrkogårdarnas kulturhistoriska värden skall finansieras via Begravningsavgiften. Avslutningsvis i rapporten sammanfattas föreslagna åtgärder för kommande femårsperiod i en tabell som kan fyllas i när åtgärder är vidtagna.

Allmän kyrkogårdshistorik

I stort sett alla våra landsortskyrkogårdar är jämnåriga med den första kyrkan på platsen, i de flesta fall medeltida. Efter flera hundra år av obruten kontinuitet är de ännu i bruk. Från medeltidens kyrkogårdar finns dock väldigt litet bevarat. De viktigaste förändringarna som kristendomen införde gällande våra begravningsseder är att platsen för begravningarna skall vara vigd och inhägnad. Den medeltida inhägnaden kunde bestå av en stenmur men i Västergötland var det vanligare att den var uppförd av timmer, kyrkogårdsbalkar, vars underhåll åtminstone efter reformationen sköttes hemmansvis. Till den typiska bilden av en medeltida inhägnad kyrkogård hörde även stigluckan som både hade en symbolisk och praktisk funktion som port till den vigda jorden.

Den medeltida kyrkogården saknade ett tydligt system med gångar och kvarter. Man fortsatte dock den förkristna sedvänjan att gravsätta folk efter deras gårds- eller bytillhörighet, antingen i smala tegar eller i kvartersliknande grupper. Denna tradition avspeglar det gemensamma ansvaret för kyrka och kyrkogård likväl som övriga samfällda företeelser i allmogesamhället. Överlag i landet hörde det till ovanligheterna att man satte en vård över graven, som istället endast markerades av en jordhög. Om en vård sattes upp var den av trä, undantagsvis av sten eller smide. I trakten kring Kinnekulle så gjorde den lättbrutna kalk- och sandstenen att många vårdar tillverkades i dessa material. Under medeltiden var det bara samhällets högsta skikt – prästerskap och medlemmar av stormannafamiljer – som hade råd med en gravvård i sten. Från 1100- och 1200-talen finns på Västergötlands kyrkogårdar ett antal stavkorshällar, liljestenar och ett fåtal kistkonstruktioner bevarade. Det mest exklusiva läget var inne i kyrkan under golvet eller invid kyrkans sydmur där regnvattnet från den vigda byggnadens tak föll ned. På 1600-talet började det i bygden bli vanligt att respektive hemman satte upp kalkstenskors på sina ”grifteplaner”, med de gravlagdas initialer inhuggna. Adel och prästerskap gravlades ofta i egna gravvalv inne under kyrkans golv. Under stormaktstiden lät adeln i en del fall bygga speciella gravkor och över golvet eller på kyrkogården upphöjda sarkofager, s.k. tumbor, som täcktes med fint skulpterade lockhällar, ofta med de gravlagda i relief, vilket kallas porträttgravstenar. Sådana gravhällar tillverkades av kalksten på Kinnekulle i stor omfattning, särskilt i Västerplana under 1600- och 1700-talen.

Ängskaraktär på Ornunga gamla kyrkogård, en bild av hur flertalet västgötska landsbygdskyrkogårdar såg ut ännu vid 1900-talets början.

Det var också vanligt att man använde sig av kyrkogården på ett nyttobetonat sätt, nämligen som betesmark. Det ingick i många klockares löneförmåner att ha sina djur betandes på kyrkogården. Den medeltida kyrkogårdens utformning levde kvar väldigt länge och påminde mest om en äng med små gravkullar och enstaka spridda vårdar. I stort

Timrade balkar kring kyrkogården i Brandstorp på Hökensås, de enda i sitt slag som är bevarade i Sverige.

sett började förnyelsen under tidigt 1800-tal, men ännu vid sekelskiftet 1900 hade många västgötska landsortskyrkogårdar kvar den typiskt medeltida ängskaraktären. Förnyelsen började i städerna, genom att gravsättningar på stadskyrkogårdarna förbjöds av hygieniska skäl. Enligt en kunglig förordning från 1815 måste begravningar innanför stadskärnan upphöra och begravningsplatser – utan andra kyrkobyggnader än t ex gravkapell – anläggas utanför stadsbebyggt område. Upplysningstiden hade klarlagt sambandet mellan trångboddhet och dålig sanitet, vilket även inbegrep kyrkogårdarna med tätt och grunt liggande gravar där kropparna sällan hann förmultna innan de grävdes upp vid nya gravläggningar. Genom Kungliga Överintendentsämbetet, sedermera Kungliga Byggnadsstyrelsen, skulle staten ansvara för att nya begravningsplatser blev prydligt och hälsosamt anlagda. Ungefär vid samma tid förbjöds nya gravsättningar inne i kyrkorna, också det av hygieniska skäl.

Runt om i landet anlades begravningsplatser precis utanför stadskärnorna under de första decennierna av 1800-talet. De anlades med symmetriska gångsystem och kvartersindelningar, trädplanteringar för att förbättra luftkvaliteten och stenmurar med smidesgrindar. I de arkitektoniskt anlagda begravningsplatserna exponerades vissa gravar tydligare än andra. Att begravas utifrån vilken gård eller by man hörde till ersattes nu av så kallade köpegravar och allmänna gravar. Detta var en social indelning där de som ville och hade förmåga att köpa sin gravplats både fick en större sådan för hela sin familj och en bättre placering utmed gångar eller nära entréerna. Köpegravarna anlades med grusbäddar och stenramar och senare även häckomgärdningar. Andra begravdes kostnadsfritt utmed den allmänna linjen där man gravsattes i en kronologisk ordning, tätt intill den som hade begravts före och oberoende om ens man eller hustru eller övrig familj låg på annan plats. Gravvårdarna var oftast mycket små och oansenliga, ibland saknades de helt.

Med 1800-talets slut industrialiserades gravvårdsproduktionen och stenvårdar kunde beställas av långt fler än tidigare. Stenhuggerierna tryckte kataloger där man kunde välja mellan ett brett sortiment av vårdar i olika stenslag, mest omtyckt var granit och vid sekelskiftet 1900 framförallt svart diabas som bröts i bland annat Skåne. Formspråket tog sin inspiration från antika förebilder som obelisker och kolonner, fornnordiska som bautastenar eller naturen som avkapade trädstammar. Med dessa katalogvårdar så dog de lokala hantverksmässiga gravvårdstraditionerna och användningen av lokala material snabbt ut. Det

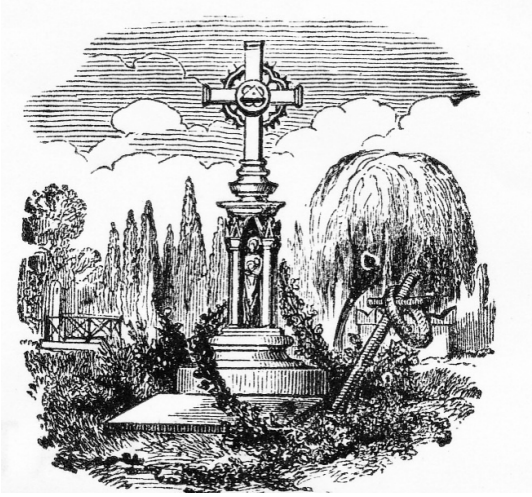

Ett koncentrat av 1800-talets romantiska kyrkogårdsideal som sidhuvud på ett gravbrev.

var dock fortsatt så att stenvårdar var kostsamt. Resliga gravvårdar var ett uttryck för status och kom att prägla kyrkogårdarna, framför allt resta av självmedvetna och rätt välbeställda hemmansägare. För att motverka denna tävling i storlek så infördes under mellankrigstiden på många håll restriktioner i höjd för vårdarna, vilket fick till följd att de istället blev bredare, ofta komponerade som en del av stenramen (vilket får till följd att de ger ett stympat intryck när stenramen bortrationaliserats). Med folkhemmets framväxt reglerades även gravvårdarnas bredd och vi kommer fram till den låga rektangulära vård som kännetecknar efterkrigstiden och fortfarande produceras. Titlar var vanligt förekommande på vårdarna från 1800-talet och fram till 1900-talets mitt, och då inte bara i de högre skikten. Många titlar är yrkestitlar och vittnar dels om yrkesstolthet och dels om respektive sockens olika näringsfång för hundra år sedan.

Trädkransen introducerades först på städernas begravningsplatser men nådde under 1800-talet allt fler landsortskyrkogårdar. Under 1800-talets romantik introducerades också de typiska sorgeträden med hängande växtsätt. I början av 1900-talet planlades även kyrkogårdarna på landsorten i kvarter med symmetriskt lagda grusgångar, grusbäddar på gravarna och välklippta häckar eller stenramar runt om. Indelningen av kyrkogården mellan köpegravsområde och allmänt område speglar ett socialt uppdelat samhälle. Företeelsen levde kvar till in på mitten av 1900-talet (upphörde officiellt 1964) och ersattes då av kvarter med gravar i långa rader längs med rygghäckar. Samtidigt började man av rationella skäl ta bort stenramar, häckomgärdningar och grusbäddar för att ersätta dem med gräsmattor. Den sociala utjämningen av ståndssamhället avspeglas på kyrkogårdarna genom allt mer enhetliga gravvårdar utan titlar, oftast utförda i det liggande formatet 60x80 cm.

Från och med 1980-talet blev gravvårdarna återigen mer individualiserade. Idag ser vi en mångfald olika former på gravstenar från liggande naturstenar till mer fantasifullt utformade vårdar. Den ökade individualiseringen under 1900-talets slut speglas också genom de många olika begravningsformer som idag erbjuds. Förutom kistbegravning och urngravar med personliga vårdar finns minneslundar för askor som grävs ner anonymt utan plats för namn men med gemensam plats för blommor, askgravlundar med en ofta konstnärligt utformad gemensam plats för namn och smyckning, kistminneslundar där kistor begravs anonymt och utan plats för namn, samt kistgravlundar där kistor begravs anonymt men där det finns en gemensam plats för namn och utsmyckning.

Lagstiftning

Kulturvärden på kyrkogårdar och begravningsplatser skyddas i såväl Kulturmiljölagen som Begravningslagen. Här nedan följer utdrag som har bäring på förvaltningen av kyrkogårdarnas kulturvärden.

Kulturmiljölag (1988:950)

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön. Ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas. Bestämmelserna

i denna lag syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. Lag (2013:548).

4 kap. Kyrkliga kulturminnen
1 § Kulturhistoriska värden i kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser är skyddade enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Begravningsplatser
11 § I vården av en begravningsplats ska dess betydelse som en del av kulturmiljön beaktas. Begravningsplatsen ska vårdas och underhållas så att dess kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas. Lag (2017:562).
12 § Begravningsplatser enligt detta kapitel är sådana områden eller utrymmen som avses i 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144).
Bestämmelserna om begravningsplatser omfattar också sådana byggnader på begravningsplatsen som inte är kyrkobyggnader, fasta anordningar som murar och portaler samt vegetation. Lag (2017:562).
13 § I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen
1. för att utvidga eller på något annat sätt väsentligt ändra begravningsplatsen,
2. för att där uppföra någon ny byggnad eller fast anordning eller riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad, fast anordning eller vegetation, eller
3. för att ändra medveten gestaltning av vegetationen.
Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäliga med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen ska utföras och den dokumentation som behövs. Lag (2017:562).
[Väsentlig förändring av fast anordning kan vara:
- Borttagande eller förändring av inhägnad
- Ändring av vegetationens rumsskapande verkan
- Större ändringar av gravkvarter och gångsystem
- Åtgärder som i sig inte är väsentliga, men sammantaget kan förändra helhetsintrycket, till exempel borttagande av stenramar och staket kring gravar.]

Ersättning till Svenska kyrkan
16 § Svenska kyrkan har rätt till viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Svenska kyrkan beslutar om fördelning av ersättningen mellan stiften. Stiftet beslutar om fördelning inom sitt område. Riksantikvarieämbetet skall ges tillfälle att yttra sig över fördelningen i landet. Länsstyrelsen skall ges tillfälle att yttra sig över fördelningen i länet. Lag (1999:304).

Begravningslag (1990:1144)

7 kap. Gravrätt
Upplåtelse av gravrätt.
8 § En gravrätt får upplåtas med begränsningar som avser bestämmande över gravanordningens utseende och beskaffenhet samt gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt.
Vid upplåtelse av en begränsad gravrätt ska upplåtaren ha ansvar för att gravplatsen hålls i ordnat och värdigt skick. Lag (2012:133).

Gravanordningar m.m.
25 § Gravplatsen får förses med gravanordning, om det inte strider mot vad som är avsett att gälla för den del av begravningsplatsen där gravplatsen är belägen.
26 § Gravrättsinnehavaren bestämmer gravanordningens utseende och beskaffenhet. Detsamma gäller gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. Upplåtaren får dock besluta de begränsningar i gravrättsinnehavarens bestämmanderätt som är nödvändiga för att tillgodose en god gravkultur.
Första stycket gäller inte en gravrätt som har upplåtits med begränsningar enligt 8 §. Lag (2012:133).
Gravrättens upphörande
37 § Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av något annat skäl bör bevaras för framtiden, ska upplåtaren om möjligt lämna kvar den på gravplatsen.
Om gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, ska den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats. Ytterligare föreskrifter om hänsynen till kulturmiljöarbetets intressen finns i kulturmiljölagen (1988:950). Lag (2013:552).

Skadebilder och skötselråd

Grunden för skötseln av kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar och andra anordningar på kyrkogårdarna är att de inte skadas utan ges en så lång livslängd som möjligt. De förebyggande åtgärderna är väsentliga, det vill säga motverka uppkomsten av skador genom till exempel mekanisk åverkan, påväxt och väder. Vid rengöring och reparation av vårdar av mjukare bergarter (kalk- och sandsten), smide och gjutjärn från 1800-talet och äldre bör konservator för sten respektive metall kontaktas för rådgivning eller program.

Gravvårdar av sten

Mekaniska skador
En vanlig orsak till skador är mekanisk åverkan genom trädgårdsfordon och andra redskap. Varsamhet vid gräsklippning minimerar risken för sprickor och bortfall av material. En annan orsak är nederbörd och påväxt. Liggande hällar och stående vårdar av mjuk bergart som kalk- och sandsten är särskilt känsliga för vädrets makter. På vintern tränger fukt in i sprickor och vidgar dessa och spränger till slut bort stenmaterial. Detta kan på sikt helt radera ut en inskription eller relief. Därför är det viktigt att hålla till exempel hällar rena från löv och grenar. Lösa bitar tas tillvara för limning i samband med konservering. Känsliga vårdar och hällar av hög ålder kan med fördel ges en skyddsklädsel eller täckning under vintern för att motverka frostsprängning, det är en förhållandevis billig åtgärd som i hög grad vidmakthåller en värdefull gravvård. Rostande förankringsjärn är en annan vanlig orsak till skador. När järnet rostar så sprängs sten sönder. Ett viktigt arbete är utbyte av förankringsjärn mot rostfritt stål.

Rengöring
Rengöring av vårdar kan ha olika syften. Ofta är det rent estetiskt, men det kan även vara avgörande för att inskriptionen skall kunna läsas och berätta stenens historia. Som regel bör den på kulturhistoriskt värdefulla vårdar vara motiverad av hänsyn till att påväxt riskerar stenens fortbestånd (kalk- och sandsten) eller för att förbättra förståelsen av objektet (tolkning av inskription eller utsmyckning). Enklare rengöring kan göras med ljummet vatten med liten tillsats av såpa och med mjuka borstar som inte repar. Lämplig tid är vår och höst. Vårdar av hårdare bergarter som granit kan rengöras med högtryckstvätt men endast där inte förgyllning och dekorationer kan skadas. Vårdar med mycket högt kulturhistoriskt värde och påtaglig skadebild (pågående bortfall av stenmaterial eller sprickor) bör rengöras av konservator.

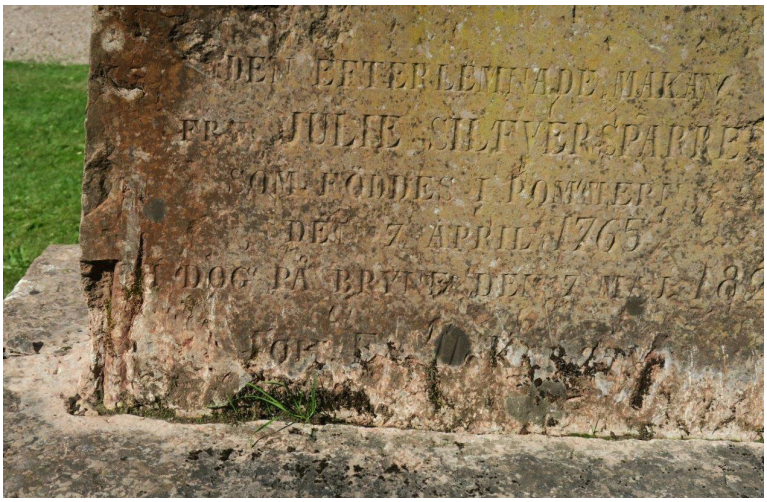

Exempel på skador på vårdar av kalksten. Till vänster har rostande dubb sprängt sönder en sockel. Till höger har vatten trängt in i sprickor och på vintern frusit och sprängt bort bitar av stenytan med följd att inskriptioner på sikt kan gå helt förlorade.

1600-talsgravhäll som dels skadas av frostsprängningar vintertid, dels av gräsklippare.

Skyddstäckning vintertid är en bra förebyggande åtgärd på känsliga äldre vårdar i kalk- och sandsten, här ses en variant på Svenarums kyrkogård i Småland. Foto: Johan Nilsson, ur Kyrkogården 2016, nr. 2.

Ifyllnad av inskriptioner

Inskriptionerna är en central del i varje gravvårds värde. Ofta kan det räcka med en rengöring för att en inskription skall framträda bättre. Men ibland behöver de fyllas i. Ett sådant arbete kan ofta utföras av

Gravstaket av gjutjärn, målat i svart och silver.

Påväxt av lavar har gjort inskriptionen svårläst.

egen personal med erfarenhet av sådant arbete. På mörkare vårdar av granit och gnejs – ofta med polerad framsida – har inskriptionen oftast varit förgylld. På ljusare vårdar av t.ex. kalk- och sandsten eller opolerad grå granit är det ofta svart linoljefärg. På förindustriella gravvårdar (fram till 1800-talets mitt) bör arbetet överlåtas åt stenkonservator.

Gravvårdar, staket och grindar av smide och gjutjärn

Objekt av smide och gjutjärn kräver kontinuerligt underhåll. Vid ommålning befrias objektet från rostbeläggning med stålborste – St2 – (i vissa fall kan försiktig blästring vara relevant, men det bör undvikas på äldre smide och tunnare gods). Därefter grundas järnet med mönja eller fosfatprimer och strykes två gånger med linoljefärg. Lagningar av smide anförtros åt smed med erfarenhet av historiska tekniker som vällning och nitning. Gjutjärn kräver också specialkompetens. Det går att reparera med svetsning, men kräver en hantverkare eller konservator med erfarenhet av gjutjärnslagningar.

Borttagna gravvårdar

Upplåtna gravvårdar som klassats som 2 i bevarandeplanen bör om möjligt stå kvar på sina platser. I det fall detta inte är möjligt (eller de inte är aktuella för återanvändning/omhuggning) bör de samlas på särskild plats inom kyrkogården. Större vårdar kan då läggas ned. Det viktiga är att de genom inskriptionerna fortsatt kan berätta om bygden och des invånare i gången tid.

Vy mot Vinköls kyrka och kyrkogård från nordost.

Vinköls socken

Vinköls socken i Skånings härad ligger 12-15 kilometer sydväst om Skara. Socknens ca 33 kvadratkilometer anknyter i västra delen till jordbruksbygden i det flacka slättområdet mellan Vara och Skara. Den östra delen omfattar främst mer småkuperad skogsbygd. En stor del av kronoparken Furubacken ligger inom Vinköl. Ån Flian genomflyter socknens norra del och bildar vid Blombacka säteri sockengräns mot Västra Gerum. Södra sockendelen genomflyts av den lilla Lannaån. Socknen var en egen kommun 1862–1951. Åren 1952-1971 ingick Vinköl i storkommunen Ardala. Sedan uppgick storkommunen i Skara kommun. Sockennamnet är belagt första gången 1392 som ”Winkil”. Från medeltiden och fram till 1960-talet var Vinköl moderförsamling i Vinköls pastorat som även omfattade annexförsamlingen Marum. Numera ingår både Vinköl och Marum i Skara pastorat.

På 1560-talet fanns minst fem byar i socknen. Tillsammans med Marum var Vinköls socken under medeltiden prebende, dvs avlöning åt kanikerna vid Skara domkyrka. Intill 1909 var socknen prebende åt en teologie lektor vid läroverket. Kyrkbyn Vinköl var en storby med elva hela hemman. Vid 1800-talets början fanns följande gårdar i Vinköls by: Prästegården, Lilla Skattegården, Store Skattegården, Svensgården (även kallad Håkesgården), Änkegården, Per-Olofsgården, Berget och Tomten. Åtskilliga gårdsenheter flyttades ut till nya lägen i samband med laga skiftet på 1800-talet. Övriga byar var betydligt mindre: Västtorp som omnämns år 1370 bestod 1564 av två hela hemman. Byn har i senare tid omfattat Stora och Lilla Västtorp. Östtorp som omnämns 1384 bestod 1564 av tre hela hemman. Byn har, enligt ”Ortnamn

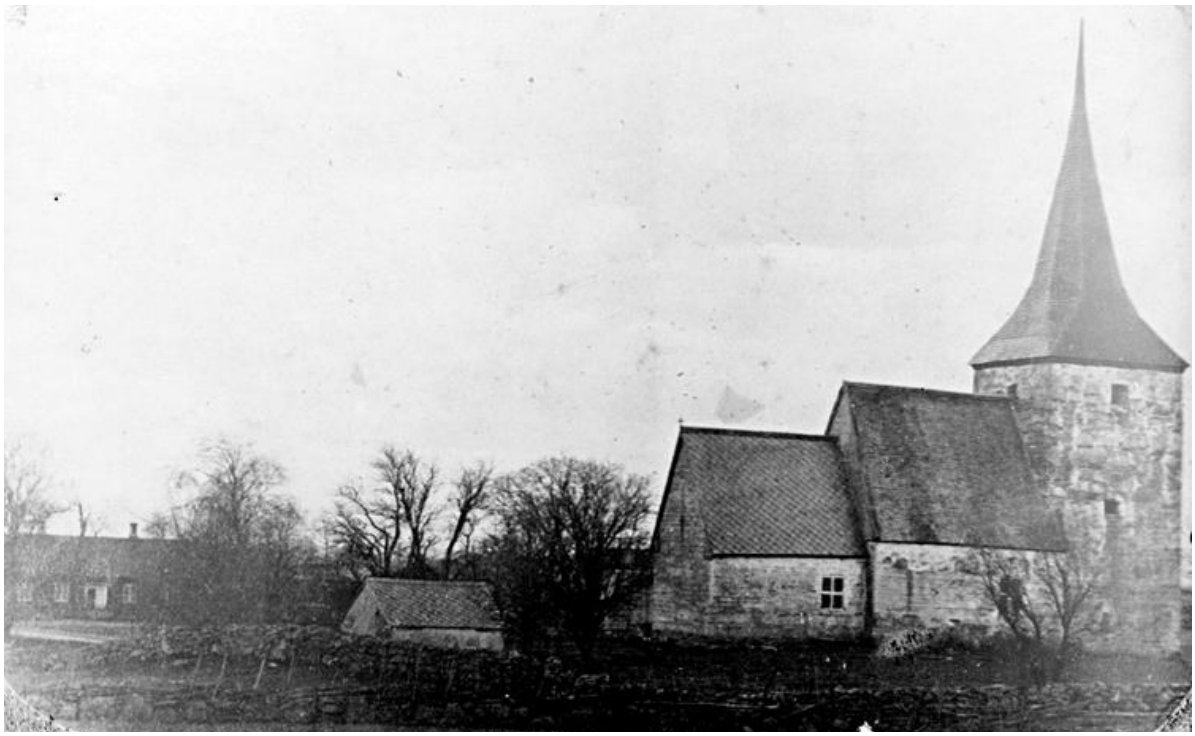

Den gamla romanska sandstenskyrkan fotograferad före sin rivning på 1870-talet. Foto: Carl Ossian Carlbom, Västergötlands museum.

i Skånings härad", omfattat Östtorp (kallad Nolgården), Hulan (kallad Lillahulan) och Brona. Dräglan med två hela hemman 1564 har omfattat Bengtsgården och Trumpetaregården. Solberga by omfattade 1564 endast ett helt kyrkohemman. Byn har bestått av Lilla och Stora Solberga.

Socknen har även kännetecknats av många ensamliggande gårdar och små gårdsgrupper, inte minst i skogsbygden och randbygden. T.ex. Björstorp är sannolikt en medeltida gård. Flera av ensamgårdarna omnämns 1564 som kronotorp, det vill säga nybyggen på kronans mark. Det kan även röra sig om medeltida ödegårdar som tagits i bruk på nytt. Här kan nämnas Backen, Björkäserna, Bultingedalen, Gråstorp eller Böreslätten, Grönehagen, Heden (Raggaheden), Hulan (Storahulan), Krösebacken, Singulahed, Skogen (Rylanda), Svaletomten (Svarttorp) och Sylten. Hällestorp var 1564 ett skattetorp. Frösviken och Prästtorp var 1564 frälsetorp, men merparten frälsetorp, det vill säga nybyggen på adelsjord, noteras inte förrän på 1660-talet såsom Blombackatorp, Gullkärrsäng och Loppetorp.

Några gårdar som registreras i jordeboken först mellan 1585 och 1606 är Dilleskogen, Gräsöna, Sänneberg och Öxenåna. Knutstorp upptogs 1685. Ett par gårdar upptogs i jordeboken först på 1700-talet eller i tidigt 1800-tal; t.ex. skogvaktarbostället Björnön, kronointäkten Sävedalen, Stenbäcken och Furubacka på kronoparken. Lille Nolgården i Vinköl har varit sergeantboställe, Gråstorp och Gräsöna har båda varit trumslagareboställen, samtliga vid Kongl. Skaraborgs Regemente. Sylten och Stora Dräglan var båda trumpetareboställen vid Kongl. Westgöta Regemente. På 1920-talet var bl.a. Tomten, kronogården Östtorp Nolgården, Grönehagens två gårdar, Jutagården, Stora Västtorp och Lilla Västtorp storbondegårdar. Av gamla ekonomiska kartan från 1877-82 framgår att antalet torpställen var stort under 1800-talets senare del, bl.a. i skogskanten i öster, vid sockengränsen, i anslutning till de gamla bylägena och nära Blombacka. Även flera backstugor fanns. Fortfarande på 1920-talet fanns så många som 46 jordtorp i socknen.

Vinköl har framför allt varit en jordbruksbygd med inslag av skogsbruk. Blombacka vid Flians fall har under 1800- och 1900-talen varit något av ett agrart centrum i trakten. I 1800-talets början fanns

t.ex. engelskt garveri, ett bränneri med mälteri, en kvarn och ett tegelbruk. Senare fanns även kraftstation, såg och mejeri. Man bedrev även torvtäkt. På 1940-talet var egendomen känd för stora trädgårdsanläggningar, framstående permanenta betesvallar och högt stående svinavel. På 1920-talet hade även Budatorps elektriska distributionsförening en kraftstation vid Flian. Nära sockenkyrkan fanns då två handelsbodar (de enda i socknen) och från 1880-talet fanns där en poststation. Ett flertal hantverkare var verksamma i socknen. Från 1910 till in på 1960-talet bedrevs persontrafik på Västergötland - Göteborgs järnväg (”Västgötabanan”) som passerade socknen i norr med en hållplats vid Budatorp. Godstrafiken avvecklades på 1980-talet.

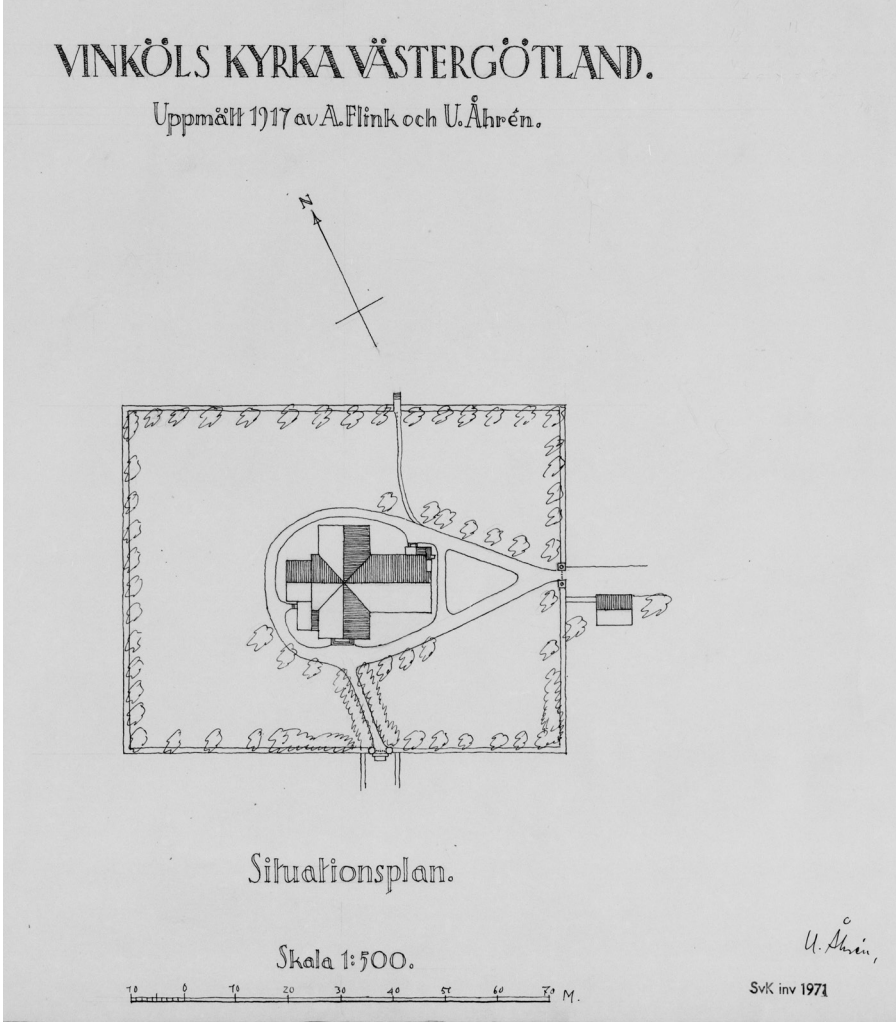

Uppmätning av kyrkogården för Sveriges kyrkor 1917. ATA.

Historik

Vinköls kyrkplats med kyrka och kyrkogård kom till 1870-1872; kyrkan efter ritning av arkitekt Ernst Jacobsson. Kyrkan placerades på socknens gamla allmänning ”Kärringbergen”. Varje hemman bidrog med 10 lass matjord till nya kyrkogården. Till kyrkogårdsmuren användes överbliven sten från kyrkobygget samt flera sandstenar från den rivna medeltida kyrkan. Hösten 1874 planterades träd på kyrkogården under ledning av trädgårdsmästare Holmberg från Blombacka.

Den medeltiada kyrkan och kyrkogården låg i kyrkbyn ca 500 meter sydväst om den nuvarande kyrkogården. Socknens medeltida kyrka revs när den nuvarande byggdes 1872. Den romanska tidigmedeltida kyrkan av huggen sten bestod av långhus, ett lägre och smalare kor med rak koravslutning samt ett västtorn. Orsaken till att kyrkogården och kyrkan uppfördes på den nya platsen är med ganska hög sannolikhet att den medeltida kyrkplatsen var liten och inte skulle rymma den nya kyrkan och att den omgivande bebyggelsen runt kyrkan inte medgav utvidgning av kyrkogården, vilket den växande befolkningen krävde, samt med ganska hög sannolikhet även att tidens tankar om rent vatten inte såg en kyrkogård belägen så nära bostadshusens brunnar som lämplig.

På den medeltida kyrkplatsen i Vinköls by byggdes på 1870-talet socknens nya folkskola. Bogårdsmuren omger fortfarande skoltomten på den gamla kyrkplatsen där även en runsten rests 1928. Runstenen var tidigare infogad i kyrkogårdsmuren. Den nya kyrkan uppfördes som en latinsk korskyrka med fasader av stora, tuktade och oputsade granitkvadrar med dörr- och fönsteromfattningar av sandstenskvadrar. Kyrkan renoverades invändigt på 1930-talet.

I maj 1891 beslöt Vinköls församlig att utarbeta förslag för reglering av kyrkogården vilket var före-

Kyrkogårdens norra sida med allmänna linjen fotograferad av Sanfrid Welin 1927. Flertalet gravar är endast markerade med gravkulle med vintergröna. Västergötlands museum.

kommet ”av de enskildas godtycke vid val af begrafningsplatser under de 18 år som där begravits lik på kyrkogården endast vissa områden har valts vilket medfört trängsel och andra delar som är tomma”. (Göteborgs landsarkiv kyrkoarkivet Vinköl O:1 gravbok) Planen som utarbetades av pastor G T Lundblad skulle innebära att sandade gångar anlades utmed murens norra och södra sidor, att 1 098 gravplatser planerades i nord-sydligt orienterade rader i det kostnadsfria området, allmänningen, som även kallades det lilla området. Idag utgör detta större delen av kvarter C. De som ej ville ligga i ”ordningsföljden” fick lägga sig på annan plats om en avgift på 2 kr per plats och var skyldiga att märka graven med rabatt, häck eller blomstergrupp och vårda densamma.

Kyrkogården utvidgades mot väster under åren 1937-1940 på initiativ av godsägare Carlander på Blombacka. Utvidgningen utfördes som en skogskyrkogård efter förslag av arkitekt Adolf Niklasson, Skara. Samtidigt planerades en mer omfattande omorganisation av kyrkogården, dock utfördes endast flyttningen av den västra gången norrut för att ansluta till gången på utvidgningen och ett fåtal gravrader rätades ut i de södra kvarteren A och D. Arkitekt Edgar Haasum ritade den bisättningskällare som uppfördes på södra delen av utvidgningen under 1950-talet.

År 2006 omgestaltades ceremoniplatsen till minneslund och askgravplats efter förslag av Roland Lundbäck. 2019 upprättades en trädvårdsplan (Harald Kratschmer). En del av träden på kyrkogården har föryngrats från och med 2021, däribland allén av pelaraspar.

Fornlämningar (skyddade av kulturmiljölagens 2 kap)

Vinköl 4:1 – Runsten med enkel runslinga runt ett kors. Stenen står uppställd på platsen för Vinköls ödekyrkogård sedan 1928, dessförinnan har den varit inmurad i bogårdsmuren till samma kyrkogård. Inskriptionen skall lyda: Gute reste denna sten efter Åsgöt, sin fader, en mycket god tägn.

Vinköl 13:1 – Ödekyrkogård med funktion som skolgård med ett större skolhus (uppfört på 1870-talet) och ett mindre uthus. Kyrkogården är ca 60x50 m och är omgärdad av kallmurad stenmur. Med undantag av runstenen Vinköl 4:1 har inga äldre stenar eller vårdar återfunnits på kyrkogården.

Kyrka och kyrkogård från nordost.

Beskrivning av kyrkogården

Miljö

Vinköls kyrkogård anlades på en helt ny plats 1872, ca 500 meter norr om den medeltida sockenkyrkans plats vid Vinköls by. Landskapsbilden präglas av slättbygdens utkant med odlings- och betesmarker och lövträddungar inramade av löv- och blandskogspartier. Kyrkan och kyrkogården är belägen på en markerad rygg, det sk ”Kärringberget”, ovan en ringlade landsväg i det omgivande odlingslandskapet. Landsvägen går mellan Öttum i söder och Ardala i nordost. Ryggen har flera skogsdungar och ett parti med tallskog. Kyrkogården är belägen väster om landsvägen. Mellan denna och kyrkogården är en mindre grusad parkeringsplats. Söder om kyrkogården är en parkering och en grusad körväg mot väster.

I kyrkbyn är ödekyrkogården bebyggd med en skolbyggnad från 1870-talet och tvärs över bygatan är den fd prästgården.

Traktens helt dominerande stora jordagods är Blombacka säteri vid Flian. Gården omfattade så mycket som 3 hela och 7/8 mantal i Vinköls och Västra Gerums socknar. Blombacka finns omnämnt år 1499 och omfattade 1564 ett frälsehemman, en såg och en kvarn. 1663 noteras Blombackasom sätesgård. På 1500- och 1600-talet finns adelsnamn som Krumme, Lilliehöök och Åkerhielm i ägarlängden och på 1700- och 1800-talet Gyllenhaal, af Jochnick och Sjöcrona. År 1897 övertogs ägandet av Olof Carlander som utvecklade egendomen till en mönsteranläggning.

Översiktlig beskrivning av kyrkogården

Vinköls kyrka ligger öst-västligt centralt placerad på den rektangulära, ursprungliga kyrkogården (härefter benämnd kyrkogården). Utvidgningens långsmala och rektangulära form avgränsas i öster av den kall-

Kyrkogårdens södra hälft med kvarter A i förgrunden, i fonden kvarter D och skogskyrkogården.

murade mur som utgör kyrkogårdens västra kortsida. Kyrkogården och utvidgningen är väl anpassad till terrängen utifrån dess olika tillkomsttiders ideal. Kyrkogården har stödmurar mot samtliga väderstreck och kyrkan är uppförd på den ursprungligen högsta punkten. Utvidgningens kuperade terräng används väl i kvarterens komposition såväl som i hur gångarna formar ett slingrande band runt de högsta kullarna.

Kyrkogården har flera uppvuxna träd i grupp eller som solitärer. Längs gångarna söder och öster står stora almar, lönnar och björkar. En allé av unga pelaraspar (som ersatt äldre allé träd av samma slag 2021) går från kyrkans västra sida i rak följd in på utvidgningen och ned till den f.d. ceremoniplatsen med altare och katafalk, väster om de terrasserade östra delarna av utvidgningen.

Kyrkogården är till övervägande del grästäckt, med undantag för gångarna och de bibehållna gravvårdarna med stenram och grusbädd.

Vinköls kyrkogårdsanläggning utgörs av kyrkogården i öster och utvidgningen i väster. Kyrkogården har fyra kvarter, kv A-D med kv B och C belägna på den stora gräsytan norr om kyrkan, A i den sydöstra gräsytan och D i den sydvästra. Den triangulära lilla gräsytan öster om kyrkan saknar kvartersindelning. Kvarteren söder om kyrkan skiljer sig markant från de norr om kyrkan då de förra kvarterens gravvårdar i allmänhet är äldre och mer påkostade än de enklare och yngre vårdarna i norr.

Utvidgningen är indelad i sexton kvarter, kv I-XVI. Kvarter I-VI är belägna i den östra delen och de övriga i den västra delen inrättad som en skogskyrkogård. Nordvästra delen av kv VII och IX är ännu inte ianspråktagna av gravvårdar utan har en tydlig skogskaraktär med stora ytor bevuxna med blåbärsris och enar mellan de högvuxna furorna.

Inhägnad

Kyrkogården omgärdas i sin helhet av en fint lagd kallmurad muromgärdning av tuktad gråsten och grovhuggna stenblock, bl a med råbrutna flak av sandsten och kalksten upptill. Omgärdningen ger ett gott helhetsintryck av en kyrkogårdsmur från sent 1800-tal. I sydväst utgörs muren av stödmur bevuxen med taklök och rosablommande revor. Mot utvidgningen i väster är muren lägre med torvtäckt krön, successivt övertorvad som en stödmur. I muren förekommer huggen sandsten från medeltidskyrkan, bland annat skråkantade sockelstenar och sidor till fönster. I stödmuren för gången upp till södra grinden ligger också en bit av medeltidskyrkans portalomfattning (denna bör flyttas in i kyrkan för att skyddas).

Innanför kyrkogårdsmuren är en trädkrans som i norr består av ask med inslag av björk, i väster dominerar björk, mot söder lönn och alm och mot öster alm. Söder om kyrkogården står furor i en talldunge och körvägen mot södra entrén har en allé av lönn och björk.

Utvidgningen omgärdas mot söder av en låg torvtäckt stenmur av blandade, tuktade bergarter. Mot norr och i det nordvästra hörnet avgränsar en hög och gles granhäck utvidgningen mot åkermarken i norr. Mot väster gränsar ett enkelt trådstaket mot en tät blandskog.

I kyrkogårdsmurarna och i sidan till slänten upp mot södra ingången finns ett flertal återanvända sandstensdetaljer från medeltidskyrkans murverk. Ovan t.v. en hörnsten från den skråkantade sockeln. Ovan t.h. sten med två rundstavsprofiler, troligen sidostycke till kyrkans portal. Nedan t.v. exempel på kvaderstenar. Nedan t.h. sten med skrånande sida, troligen från fönster- eller dörröppning.

Trave med huggna sidostycken till ett medeltida fönster, nu vid östra ingången.

Kyrkogården har ett rikt bestånd av olika vårdtyper från förra sekelskiftet.

Ingångar

Kyrkogården har fyra öppningar varav två är grindförsedda entréer. I öster är en svartmålad smidd pargrind mellan grindstolpar av släta huggna kalkstenshällar med sadelkrön. Mot söder är en dubbel pargrind i svartmålat smide mellan åttasidiga grindstolpar i trä, krönta med stenklot. Från entrén leder en flack trappa i kalksten mot söder. Trappan har släta smidda handledare i järn. Från trappan leder en utfylld körväg ned mot parkeringen och den grusade vägen i söder. Körvägen är belagd med kalkstensplattor närmast trappan. Mot väster är två öppningar i muren, rakt väster om kyrkan och i det sydvästra hörnet av omgärdningen, invid kyrkogårdens ekonomibyggnad. Utvidgningen har två grindlösa öppningar i sydvästra och sydöstra hörnen.

Gångsystem

Kyrkogården har ett enkelt gångsystem, där huvudgångsystemet är väl bibehållet sedan anläggningstiden. Flera nord-sydligt orienterade sekundärgångar inom kvarteren har dock sannolikt tagits bort under andra halvan av 1900-talet. Huvudgångsystemet består av en omgärdande gång runt kyrkan från vilken gångar utgår till de tre entréerna i väster, söder och öster. Från nordöstra och sydöstra hörnen av kyrkan utgår två gångar som går samman vid östra entrén. Gångarna utmed norra och södra muren som beskrivs i den ovan nämnda gravboken är borttagna. Gångarna har fint bomberad form med täckning av natursingel.

Utvidgningen har två olika gångsystem. Ytbeläggning är sand respektive grus. I det mindre, östra partiet är en mer rätvinklig ordning med en öst-västligt orienterad centralgång som utgår från kyrkogårdens västgång. Från denna utgår en gång mot entrén i sydost och från denna en gång västerut utmed södra muromgärdningen. Det terrasserade partiet i utvidgningens östra del har haft nord-sydligt orienterade sekundärgångar. I det större, västra partiet är ett friare system med gångvägar som letar sig fram mellan kullar och dalar på ett skogsstigsimiterande vis. De grusade gångarna är på tre ställen sammanlänkade med korta gångar av kalkstensplattor som även tjänar som kvartersavdelare.

Kyrkogårdens norra hälft med rester av den allmänna linjen, vilket inte minst syns i de många tomma ytorna där gravarna aldrig fick någon vård.

Gravtyper

Kyrkogården uppvisar gravkonst från 1800-talets andra hälft fram till idag. Från gamla kyrkogårdens finns några fragment av medeltida liljestenar. Från 1800-talets slut och tidiga 1900-talet finns ett antal mer eller mindre påkostade familjegravar med vårdar i form av obelisker eller bautastenar, några har kvar sina grusbäddar med stenram. En del vårdar är av lokal kalksten, någon enstaka vård troligen handhuggen, medan flertalet är produkter av tidens framväxande mekaniserade stenindustri. Norr om kyrkan finns tydliga rester av allmänna linjen finns kvar i form av små enkla vårdar. I antal dominerar mellan- och efterkrigstidens låga gravvårdar. Som regel har även dessa vårdar länge haft grusbädd och hägnad i form av stenram.

Beskrivning av gravkvarteren

Äldre delen

Kvarter A har tolv ojämna och i vissa fall sporadiskt ianspråktagna nord-sydligt orienterade gravrader. Påkostade i öster – flera enklare i väster. Kvarteret har fem av kyrkogårdens bevarade ramgravar, tre av dem med grusbädd.

Kvarter B har en enda grav, en prästgrav.

Kvarter C är kyrkogårdens största kvarter med vårdarna samlade i två grupper. De yngre vårdarna återfinns i fyra prydliga nord-sydligt orienterade rader i västra delen och vårdar från de första decennierna av 1900-talet återfinns i östra delen, norr om kyrkan. Flera vårdar i östra delen är av enklare typ som ofta förekommit på allmänna områden. Centralt är ett större område utan synliga gravvårdar. Större delen av kvarteret var tidigare kyrkogårdens allmänna område, den s.k. linjen. Kvarteret har tre av kyrkogårdens bevarade ramgravar, en av dem med grusbädd.

Kvarter D har ett stort antal påkostade vårdar från 1870-talet och framåt. Åtta vårdar har bevarade ramomgärdningar, sex av dem med grusbädd.

Nya delen anlades som stiftets första skogskyrkogård på 1930-talet.

Nya delen

Kvarter I-II ligger i den terrasserade delen av nordöstra hörnet av utvidgningen. Varje kvarter har en enkel rad med vårdar på en av de tre terrasseringarna. Kvarter III ligger högst upp och kv V nederst. Kvarteren har vårdar från 1940-talet och framåt, en stor del av dem utgörs av små hällar, inte sällan kvinnogravar. Trappor i kalksten leder österut från kv V upp mot kv IV och vidare till kv III. Kvarter VI utgörs av en större terrasserad yta i söder med fyra gravrader i nord-sydlig orientering. Likt i kvarter III-V återfinns här flera enklare, små hällar.

Väster om området med kv I-III går en nord-sydligt orienterad grusgång vilken verkar som avdelare mellan det östra, striktare området och skogskyrkogården i väster. Från denna utgår samtliga gångar i skogskyrkogården. Ett större grästäck ovalt område omedelbart väster om gången har ett altare och en katafalk murade av kalksten. Dessa står i rak linje med grusgången som i öst-västlig riktning går från kyrkans korfasad. Skogskyrkogårdens terräng är varierande och sluttar från söder mot norr med större ryggar av berg i dagern omgärdade av grästäckta ytor med blåbärsris, tallar och enebuskar. I öster tunnas skogskaraktären ut och barrträden blandas upp med björkar och tydligt planterade lövträd.

Kvarter VII är den f.d. ceremoniplatsen som nu är omgestaltad till minneslund och askgravplats (2006). Det är en gräsrundel med kantsten av granit. Innanför är en rabatt med små runda naturstenar för inskrift/plaketter (från 2020 och framåt). I fonden står ett altare murat av sandstenskvadrar från medeltidskyrkan. Det täcks av en häll av hyvlad kalksten med bokstöd i samma material. Runt omkring altaret är en yta

Ceremoniplatsen omgestaltad till minneslund och askgravplats.

med kullersten. Framför altaret står en katafalk murad av samma medeltida stenmaterial. Både altare och katafalk är fogade med KC-bruk. Vid minneslunden finns träbänkar med stöd av granit.

Kvarter VIII utgörs av en mindre blåbärsrisbevuxen yta med berg i dagern och med flera högvuxna furor och ett tiotal gravvårdar varav två är från 1950- och 60-talen, de övriga är från 1980- och 2000-talen. Kvarteret ligger mellan nordöstra delen av kv VII och det centrala området med altare och katafalk.

Kvarter IX har endast två gravvårdar (2000-tal) i den i stort sett orörda naturskogspräglade nordvästra delen av utvidgningen.

Kvarter X är belägen omedelbart väster om partiet med altaret och katafalken och utgörs av östra delen av en låg rygg med berg i dagern, högvuxna furor och enebuskar. I sluttningen ned mot gången vid området med altaret och katafalken är en gravanläggning infogad i slänten med dess branta sidor som en omgärdning. Kvarteret är fullt ianspråktaget med gravvårdar från 1950-talet och framåt. Det avgränsas mot XI med en smal gång av kalkstensplattor.

Kvarter XI är långssmalt och utgör västra delen av ryggen med berg i dagern, högvuxna furor och enebuskar. Kvarteret är fullt ianspråktaget med gravvårdar från 1970-talet och framåt.

Kvarter XII utgörs av en mindre gräsyta med blåbärsris, enar, högvuxna furor och björkar sluttande ned mot området med altare och katafalk i norr. Kvarteret har ett tiotal vårdar från 1960-talet och framåt.

Kvarter XIII är högt beläget på åsen söder om kv X och XI. Det är fullt ianspråktaget med gravvårdar från 1960-talet och framåt. I dess östra del är en större grav för familjen Carlander, Blombacka säteri. Kvarteret avgränsas mot kv XV och XVI i öster och väster med smala gångar av kalkstensplattor.

Kvarter XIV är större, närmast kvadratiskt med stora höjdskillnader, bl a är en skarp terrass i östra partiet från vilken en brant slänt går ned mot kvarterets övriga gravvårdar som grupperas kring en central bergsknalle. Kvarteret har ett stort antal högvuxna furor, enebuskar och ett fåtal lövträd. Gravvårdarna är

främst från 1980-talet.

Kvarter XV är beläget söder om kv XII och sluttar starkt från söder mot norr. Det är glest ianspråktaget med vårdar från 1950-talet och framåt varav en gravanläggning är infogad i slänten med dess branta sidor som en omgärdning.

Kvarter XVI är kyrkogårdens högst belägna med gravvårdar från 1960-talet och framåt grupperade kring en central bergsknalle bevuxen med främst barrträd.

Sammanfattande karaktärisering av kyrkogården

Vinköls kyrkogård har en för sin tillkomsttid på 1870-talet tidstypisk karaktär av det sena 1800-talets och det tidiga 1900-talets kyrkogård. Kyrkogården är starkt förankrad i det omgivande agrara kulturlandskapet. Den präglas av sitt höga och vackra läge med kyrkan synlig på långt håll. Kyrkogårdens äldre del är en väl sammanhållen helhet med den praktfulla korskyrkan i engelsk katedralstil centralt placerad tillsammans med den kallmurade omgärdningen, smidesgrindarna, entréerna mot söder och öster, bevarade grusgångar och trädkransens högvuxna lövträd. Även om kyrkogården har många sentida vårdar får den sin huvudkaraktär av de många äldre gravvårdarna från 1870-talet fram till ca 1920-talet.

Kyrkogårdens äldre kärna har en väl bevarad helhet av en sockenkyrkogård i en central odlingsbygd. Gravvårdarnas utformning och inskriptioner med gårdsnamn och titlar återspeglar dels agrarsamhällets verksamheter och säteriet Blombacka, dels det sena 1800-talets och tidiga 1900-talets utveckling med industrialiseringen av landsbygden och framväxten av stationssamhället Ardala. I kvarter D återfinns ett stort antal vårdar som speglar de förmögna och storbönderna i socknen. Vårdarna är mycket påkostade med en högsträckt utformning som dominerar kvarteret och i viss mån även hela kyrkogården. Här finns åtskilliga goda exempel på representativa vårdar från 1870-talet och framåt; t ex ståtliga stiliserade obelisker, grovhuggna granitvårdar samt de i trakter med kalkfyndigheter mer traditionella tunna kalkstensvårdarna.

Kyrkogårdens västra del är anlagd i slutet av 1930-talet som skogskyrkogård där gravvårdarna är till synes slumpvis utspridda i en tuktad blandskog utmed grusgångar som slingrar sig fram som skogsstigar. Det är anmärkningsvärt att detta är den första skogskyrkogård som anlades i Skara stift och den är en av mycket få utanför tätort. Den före detta ceremoniplatsen är typisk för tiden och har trots omgestaltning kvar värdefulla inslag som altare och katalfalk av sten från medeltidskyrkan.

Kyrkogården och utvidgningen speglar båda det gångna landsbygdssamhällets starka sociala indelning genom dels utpräglade högreståndsområden med prominenta samhällsmedborgare, storbönder och herrgårdsinnevånare och dels genom spåren av allmänna områden både på kyrkogården och utvidgningen med enkla gravvårdar, inte sällan över kvinnor och barn.

Vinköls kyrkogård har stora kulturhistoriska kvaliteter.

Att tänka på i förvaltningen av kyrkogården:

- Kallmurar, grindpartier, grusgångar, trädrader, terrasseringar och trappor är väsentliga delar av kyrkogårdens utformning. Kallmurarna innehåller flera stenar från medeltidskyrkan.
- Gravar från 1800-talet och 1900-talets början är karaktärsskapande inslag på kyrkogården, främst i kvarter D. Kvarter C har tydliga rester av den allmänna linjen.
- Utvidgningen är stiftets första skogskyrkogård. Den har en välbevarad karaktär med sparade äldre tallar samt naturliga nivåskillnader och markytor med blåbärsris. Gravkvarteren är anpassade till terrängen. F.d. ceremoniplats med altare och katafalk av sten från medeltidskyrkan.

Referenser

Arkiv och internet

Arkivsök, Riksantikvarieämbetet, https://app.raa.se/open/arkivsok/search
Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister, https://bebyggelseregistret.raa.se/bbr2/sok/search.raa
Västergötlands musei arkiv, med kopior ur Antikvarisk-topografiska arkivet, Stockholm.

Litteratur

Gullbrandsson, R. 2008. *Tusenårigt arv.* Skara.
Lindskog, P, E, 1812, *Försök till en korrt beskrifning om Skara stift*, tryckt år 1985, faksimil från 1812-1916 års utgåva, Carl Zakariasson, Ed.
Sveriges bebyggelse. Svensk statistisk-topografisk uppslagsbok. Landsbygden, 1954, red: Erixon, Sigurd, Sahlgren, Jöran, Hermes AB, Uddevalla
Vinköl förr och nu. 1959. Skara.

Administrativa uppgifter

Handlingar

Västergötlands museums dnr: 3.5.3-2024-1

Beställare

Skara pastorat

Projektledare

Robin Gullbrandsson, antikvarie, Västergötlands museum

Dokumentationsmaterialet förvaras i Västergötlands museums arkiv och på Skara pastorats expedition.

Gravar med högt kulturhistoriskt värde

Gravnr.	Beskrivning/år	Inskription	Antikvarisk bedömning/åtgärdsbehov	Fotografi
A 1-2/24	Kors på sockel av polerad gråbrun granit. 1951	KARL-GUSTAF ULLBERGs FAMILJEGRAV SINGULAHED ANDERS ULLBERGs FAMILJEGRAV SINGULAHED	Klass 1 Karaktärsskapande vård.	
A 15-16	Rikt profilerad kalkstensvård med kors, medaljong med törnekrans och spikar i marmor. 1893	H. H. Landtbrukaren FREDRIK ULLBERG i Jutag. Winköl född den 6/5 1862 död den 12/7 1893 Och Hans Hustru AUGUSTA f. Johansson född den 6/11 1863 död den 21/2 1935 Sv. Ps. 477 v. 8	Klass 1 Påkostad vård av lokalt material. Påväxt. Mindre spjälkningar. Översyn av stenkonservator och ifyllnad av text.	
A 29-30	Vård av gråbrun granit samkomponerad med stenram kring grusbädd. 1927	HANDLANDEN A. F. GUSTAFSSON *2.2.1860 +10.8.1927 HANS MAKA IDA KRISTINA *8.3.1871 +6.4.1917 BERGET	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande grusgrav med titel. Gustafsson drev lanthandel på Berget kring förra sekelskiftet.	
A 31-33	Låg och bred gavelvård i grå granit till stenram med grusbädd och 7 liggare i grå granit. 1935	CARL ULLBERGs FAMILJEGRAV GRÖNHAGEN ELIN *1879 +1935 HJALMAR *1884 +1907 MAKARNA SOFIA CARL ULLBERG *1856 +1916 *1848 +1935 MARTIN *1889 +1965 EMILIA *1883 +1944 ALICE JOHAN ULLBERG f. KARLSSON KYRKV. 1944-63 GRÖNHAGEN *1896 +1974 *1891 +1977	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande grusgrav.	

A 45-46	Liggare av polerad svart granit. 1936	SYSKONEN AUGUST JOHANSSON *1851 +1936 KRISTINA JOHANSSON *1856 +1934 MARIEBERG	Klass 1 Tidstypisk enkel vård.	
A 48	Låg och bred vård av kalksten, varit del av borttagen stenram. 1937	GUSTAV KARLSSON *1859 +1937	Klass 1 Vård av lokalt material.	
A 75-77	Låg stickbågig vård av polerad gråbrun granit och del av i övrigt borttagen stenram. 1950	Hemmansägaren FREDRIK LARSSON *1861 +1919 Hans maka LOVISA *1865 +1950 Prästorp	Klass 1 Vård med titel.	
A 81	Låg vård av polerad svart granit. 1930	Ellen Tranberg *1890 +1930	Klass 1 Tidstypisk vård på ensamgrav.	
A 88-89	Vinkelbruten vård av svart granit. 1932	VILORUM FÖR PER TRANBERG *3-5 1847 +28-10-1932 HANS MAKA MATHILDA *11-10 1855 +29-6 1931 GUD ÄR KÄRLEKEN	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande vård. Tranberg bodde på torpet Apelskog och var tillsyningsman i kronoskogen.	
A 92	Liggare av gråbrun granit. 1931	HULDA PERSSON *1894 +1931 RISBERG	Klass 1 Enkel vård över ung kvinna.	

A 97	Stickbågig vård av polerad gråbrun granit. 1929	Svenskamerikanen MARTIN HALLBERG *18 15/11 73 +19 9/11 29	Klass 1 Vård över svenskamerikan.	
A 103	Liggare av gråbrun granit. 1919	ELIN JOHANSSON *1900 +1919 GRÄSTORP	Klass 1 Enkel vård över ung kvinna.	
A 109-113	Låg och bred vård av grå granit samkomponerad med stenram kring grusbädd.	J. M. ENGSTRÖMs FAMILJEGRAV	Klass 1 Tidstypisk grusgrav.	
A 117-118	Liten vinkelbruten vård av polerad svart granit. 1928	KARL ASK *1850 +1928 H. H. ANNA LISA *1854 +1935	Klass 1 Tidstypisk enkel vård.	
A 123-124	Vinkelbruten vård av grå granit.	J. P. ANDERSSONs BRONA VINKÖL FAMILJEGRAV	Klass 1 Tidstypisk vård.	

A 129	Liggare av grå granit. 1920	KAROLINA PETTERSSON *1855 +1920 TÅN	Klass 1 Enkel vård över kvinna.	
A 130-131	Spetsig nygotisk vård av grå granit med stenram.	LANDTBRUKAREN A. LINDQVISTS FAMIILJEGRAV AXEL ALFREDSON *1877 +1934 ELIN ALFREDSON *1877 +1950	Klass 1 Tidstypisk och karaktärskapande grav. Vård omdubbas. Grusbädd igensådd med gräs. Bör återställas som grusbädd.	
A 142	Liten vinkelbruten vård av svart granit. 1937	LILLA KARIN 1931-1937	Klass 1 Typisk vård på äldre barngrav.	
A 148-149	Liggare av gråbrun granit. 1933	SVEA *11/3 1929 +29/8 1929 GÖSTA *14/2 1933 +17/3 1933	Klass 1 Typisk vård på äldre barngrav.	
B 1-2	Hjulkors av polerad grå granit. Grusbädd med stenram. 1927	KYRKOHERDE PER AUGUST ÅSTRAND *2/12 1853 +17/11 1927 OCH HANS HUSTRU OLGA HELENA FÖDD ÅHMAN *5/10 1871 +12/3 1928	Klass 1 Framträdande prästgrav.	

C 1	Liten rundbågig vård. av svart granit. 1903	GUSTAFVA HAMMARBERG *4/5 1843 +[?] 1903	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen. Nedlagd.	
C 2	Liggare av grå granit. Stenram. 1926	MATILDA LANS *1856 +1926 DOTTERN HILDUR *1886 +1969	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen. Grusbädd bör återställas.	
C 112-114	Två liggare av svart granit. 1914	Tekla *1896 +1914 ERIK *1897 +1918 EDIT *1901 +1918	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen. Troligen avled två av syskonen i den 1918 grasserande spanska sjukan.	
C 115-117	Liggare av grå granit. 1942	FREDRIK ÖHRN *1853 +1931 HANS MAKA ANNA *1863 +1942 DOTTERN MARIA *1896 +1929	Klass 1 Öhrn var torpare på Ljungberga, han var rallare, skogs- och jordbruksarbetare samt sålde egna slöjdarbeten.	
C 120	Stenram av grå granit.	J. H. HAMMARBERGs FAMILJEGRAV	Klass 1 Tidstypisk stenramsgrav. Grusbädd igensådd. Bör återställas.	
C 137	Liggare av polerad svart granit.	H. KARLSSON	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen.	

C 150	Liggare av polerad svart granit.	R. KARLSSON	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen.	
C 157-158	Liten vinkelbruten vård i mörk granit. 1920	ALFRED LARSSON *1850 +1920 MAKAN ANNA *1848 +1924	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen.	
C 162-163	Rektangulär vård av kalksten.	Karl Markbergs Familjegrav	Klass 1 Vård av lokalt material. Påväxt. Rengöres varsamt med ljummet såpvatten och rotborste. Text ifylles.	
C 173	Liten vinkelbruten vård av gråbrun granit. 1950	OLIVIA JOHANSSON f. BJÖRK *1886 +1950	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen.	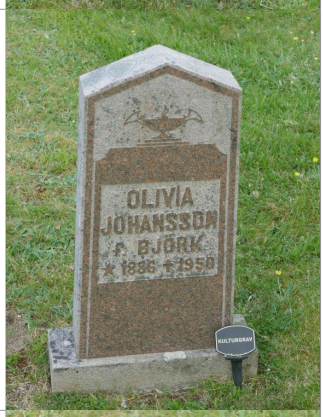
C 174	Liten vinkelbruten vård av polerad svart granit. 1914	HÄR VILAR JOHANNA BJÖRK *1851 +1914	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen. Rengörs.	

C 191-193	Låg vård av polerad svart granit. 1925	Här vilar J. P. JOHANSSON *1840 +1899 Hustrun EVA född TRANBERG *1844 +1925 Dottern EVELINA *1875 +1934 Säfvedalen Sv. Ps. 487	Klass 1 Tidstypisk vård.	
C 196-197	Liggare av svart granit. 1924	LANTBRUKAREN F. STRÖM GÄNNEBERG *1845 +1924 HUSTRUN MAJA STINA STRÖM *1843 +1914	Klass 1 Enkel vård med titel.	
C 198	Liggare av svart granit. 1924	K[...] JONSON [...] F[...] QVIST *1840 +1924	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen. Rengörs.	
C 201	Liggare av gråbrun granit. 1930	KRISTINA JAKOBSSON *1860 +1930 GRÖNEDAL	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen.	
C 204	Liggare av grå granit. 1926	Kristina Johansson född 19-2 1848 död 4-4 1926 Nyholm	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen.	
C 213	Liten vinkelbruten vård av polerad svart granit. 1900	HÄR VILAR GUSTAF BJÖRK *11/9 1851 +2/7 1900	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen. Den äldsta bevarad vården i linjen.	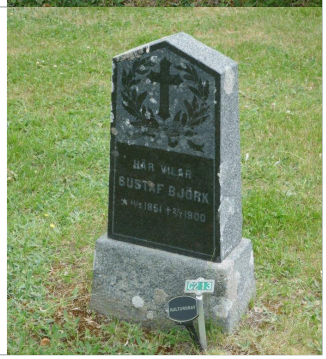

C 220-221	Liten vinkelbruten vård av polerad svart granit.	F. LARSSONs FAMILJEGRAV Gullkärrsäng	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen.	
C 225-227	Kors på sockel av polerad svart granit. 1968	IHS KANTOR EVALD GUSTAFSSON *9/10 1896 +30/9 1968 HANS MAKA ELLA *3/11 1906 +28/3 1991 Sv. Ps. 287	Klass 1 Vård med titel.	
C 237-238	Spetsbågig vård av grå granit medutsparat kors. 1889	W. HOFFMANS FAMILJEGRAV	Klass 1 Karaktärsskapande vård över Wibidor Hoffman med familj, ägare till Blombacka säteri 1846-1897.	
C 242	Liggare av grå granit. 1913	JOHAN LARSSON DRÄGLAN *1837 +1913 HUSTRUN KRISTINA *1826 +1903	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen.	
C 247-248	Liggare av polerad svart granit.	CARL A. GUSTAFSSON FAMILJEGRAV	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen.	
C 256	Låg vård av grå granit. 1941	NILS HELLSTRAND *1902 +1941	Klass 1 Vård i allmänna linjen.	

D 1-2	Liten vård av polerad svart granit. 1900	CARL SÖDERGREN *1828 +1900 HANS MAKA ANNA *1835 +1891	Klass 1 Tidstypisk enkel vård.	
D 10-11	Bautasten av svart granit. 1915	HEMMANSÄGAREN GUSTAF ANDERSON Björstorp 1830-1915 Hans maka JOHANNA ANDERSON 1835-1905	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande vård med titel.	
D 12-13	Bautasten av grå granit. 1877	HÄR HVILAR SVEN MAGNUSSON F. ST. NOHLGÅRDEN f. 1804 D. 1877 OCH HANS MAKA SARA SVENSD. F. 1805 D. 1876 JOB. 19. KAP 25 V.	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande vård. En av kyrkogårdens äldsta vårdar. Text ifylles.	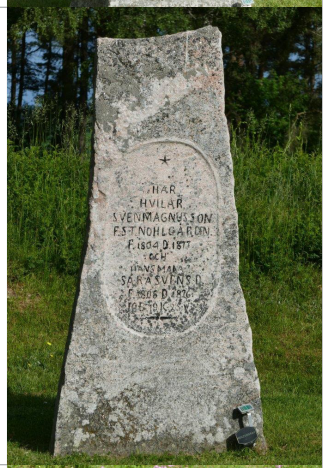
D 28-29	Låg vård av svart granit.	Hemmansägaren Svante Svenssons Familjegrav	Klass 1 Tidstypisk vård med titel.	
D 30-33	Flat obelisk av polerad svart granit. 1923	Lantbrukaren FREDRIK CARLÉN La Skattegården *7/2 1857 +28/3 1923 hans maka ANNA KAJSA f. JOHANSSON *13/12 1854 +9/2 1933 Barnen: GUNNAR *21/7 1891 +19/2 1922 HILDUR *1/12 1896 +12/2 1922 Saliga äro de döda som i Herren dö FAMILJEGRAV	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande vård med titel. Möjligen dog barnen i en av de mindre epidemierna med spanska sjukan.	

D 42-43	Vinkelbruten vård av kalksten. 1890	Hustrun Maria Lovisa Johansson född Lindqvist från St. Wästorp *13/4 1837 +8/1 1890 Lars Johan Johansson *24/10 1827 +14/8 1902 Hez. 34:15 1. Tess. 4:13.14.	Klass 1 Karaktärsskapande vård av lokalt material. Text ifylles.	
D 68-70	Spetsbågig vård av polerad gråbrun granit. Stenram med grusbädd.	Lantbrukaren RICH. CARLSSONs Familjegrav	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande vård.	
D 82-83	Bautasten av grå granit. 1881	Karl Andersson f. 14/10 1829 d. 27/6 1881 hans hustru Maja Kajsa f. 11/8 1841 d. 3/2 1923 dottern Märta f. 5/9 1867 d. 8/11 1890	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande vård.	
D 86-89	Nygotisk vård av kalksten. 1892	Här hvilar LARS BAJJARD *d 3/12 1827 +d. 1777 1917 Hustrun JOHANNA BAJJARD Fr. Backen *d. 15/8 1828 +d. 31/5 1892 Och när vid vännens graf till slut Den sista vännen gråtit ut i Så vet jag att i samma ro Vi skola bo Som lefde her af samma tro.	Klass 1 Vård av lokalt material och hög ålder. Lutar. Spjälkningar och bortfall. Akut behov av stenkonservering och omdubbning.	
D 94-95	Låg stickbågig vård av gråbrun granit. Grusbädd med stenram. 1930	LANDTBRUKAREN KARL GUSTAVSSON BERGET *1868 +1930 HANS MAKA IDA *1877 +1957	Klass 1 Tidstypisk grusgrav med titel.	

D 103-104	Flat obelisk av marmor. 1901	Lantbrukaren JOH., ALFRED LARSSON St. Westorp *d. 26/12 1861 +d. 13/1 1901 och hans maka JULIA AMANDA född KARLSSON *d. 20/11 1863 +d. 16/11 1921 Se Guds lamm som borttager världens synder.	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande vård med titel. Enda marmorvården på kyrkogården. Omdubbas. Varsam rengöring med ljummet såpvatten och rotborste. Sprickor i sockel åtgärdas av stenkonservator.	
D 115-116	Nygotisk vård av kalksten. 1890	H. H. Landtbrukaren A. G. ANDERSSON å Backen *17/6 1836 +14/3 1890 och hans maka ANNA HELENA f. Jungqvist *22/5 1843 +28/8 1879	Klass 1 Vård av lokalt material och hög ålder. Titel. Vertikal spricka i krönet. Översyn av stenkonservator.	
D 122-123	Två liggare av svart granit. 1929	KARL JOHANSSON *1859 +1897 DRÄGLAN MATILDA JOHANSSON *1856 +1929 MARIEBERG	Klass 1 Enkla vårdar.	
D 129-130	Bautasten av gråbrun granit. 1919	A. N. Peterson *1854 +1919 hans maka Anna Charlotta *1842 +1922 Ahda *1870 +1911 Anna *1829 +1954	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande vård. Text ifylles.	
D 143-147	Grusbädd med stenram av grå granit.	PER ULLBERG LILLA SKATTEGÅRDEN FAMILJEGRAV	Klass 1 Tidstypisk grusgrav.	

D 151-153	Vård av kalksten med sockel av sandsten. 1896	H. H. PER SVANTESON FRÅN LILLE SKATTEGÅRDEN *1832 +1896 OCH HANS MAKA INGA MARIA MAGNUSSON *1827 +1892 OCH DERAS SON JOHAN EDVARD *1869 +1898 JOB. 19. v. 25	Klass 1 Vård av lokalt material och hög ålder. Krönet till stenen saknas. Rostande dubb har skadat toppen. Akut behov av stenkonservering och omdubbning.	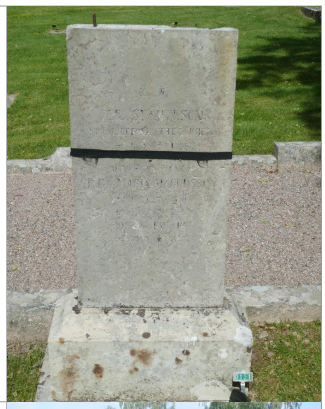
D 154-155	Flat obelisk av polerad grå granit. Stenram med grusbädd. 1918	Hemmansägaren JOHANNES SVANTESSON St. Wästorp *16/1 1840 +13/4 1918 Hans maka HEDDA MARIA *27/6 1845 +20/6 1914 FAMILJEGRAF.	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande grusgrav med titel. Text ifylles.	
D 156-157	Rundbågig vård av gråbrun granit, samkomponerad med stenram kring grusbädd. 1929	HEMMANSÄGAREN KARL GREN *1849 +1929 HANS MAKA LOVISA *1850 +1920	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande grusgrav med titel.	
D 159-161	Låg och bred vård av grå granit, samkomponerad med stenram kring grusbädd.	G. G. CARLSSONs FAMILJEGRAV LILLA SKATTEG.	Klass 1 Tidstypisk grusgrav.	
D162-164	Vinkelbruten vård av polerad svart granit. 1893	Här hvilar Landtbrukaren ANDERS JOHANSSON från L:a vestorp *d. 3/8 1823 +d. 25/3 1893 och hans hustru MARTA JOHANSSON *d. 6/11 1852 +d. 2676 1902. Ps. 491 Dottern MARIA LUCIA *d. 3712 1863 +d. 22/3 1923 Ps. 483.	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande vård med titel. Vård lutar.	

D 165-166	Flat obelisk av grå granit. 1892	HUSTRUN ANNA MATHILDA ANDERS.D. BACKEN *1856 +1892 OCH HENNES FADER ANDERS SVENSON *1810 +1901	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande vård. Text ifylles.	
D 170-171	Vinkelbruten vård av polerad svart granit. 1906	Här vilar Hemmansägaren ANDERS FRIBERG Per-Olofsgården *7/3 1833 +10/7 1906 Och hans hustru INGA LENA FRIBERG *2/2 1842 +5/4 1908	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande vård med titel. Påväxt. Lutar. Rengörs.	
D 172-173	Flat obelisk av polerad grå granit. 1911	Hemmansägaren JOHANNES PETTERSSON Råhall *1835 +1911 Hans maka LOTTA PETTERSSON *1844 +1909	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande vård med titel. Rengörs.	
D 174-175	Stickbågig vård av gråbrun granit. Stenram.	SVEN KARLSSONS FAMILJEGRAV	Klass 1 Tidstypisk vård. Stenram till stor del övertorvad.	
D 180-181	Liten stickbågig vård av polerad svart granit. 1899	LARS PETTER ANDERSSON *8/2 1816 +11/4 1899 MAJA STINA BÖRJESDOTTER *29/2 1816 +2/1 1896	Klass 1 Tidstypisk vård.	

D 182	Obelisk i sandsten. I sockeln inskriftsplatta av kalksten. 1878	HÄR HVILAR JAN PETTER JONSSON FR. BERGET F. D. 1 MARS 1792 D. D. 18 MARS 1878 EPH. 2.8 ZACHARIA 10.8	Klass 1 Karaktärsskapande vård av lokalt material. En av kyrkogårdens äldsta vårdar. Text ifylles.	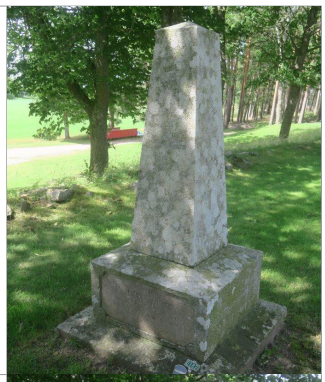
D 183	Bautasten av grå granit med relief av rosor. 1919	Fil. mag. Sven Ullberg *1890 +1919	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande vård med titel. Rengörs och text ifylles.	
D 184-185	Flat obelisk av svart granit. 1885	ANNA STINA LARSDOTTER Håkesg. *1807 +1885 Sonen Hemmanseg. L. P. ANDERSSON *1839 +1908	Klass 1 Tidstypisk liten vård med titel.	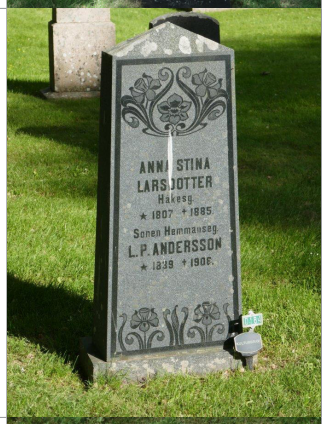
D 186	Liggare av grå granit.	J. P. ANDERSSONS FAMILJEGRAV La Skatteg.	Klass 1 Tidstypisk enkel vård.	

D 187-188	Vinkelbruten vård av polerad grå granit. 1912	Hemmansägaren JOHAN PERSSON St. Skatteg. *1842 +1912 Hans maka KRISTINA *1845 +1900	Klass 1 Tidstypisk och karaktärsskapande vård med titel. Rengörs.	
D 189-191	Häll av svart granit. 1933	SKRÄDDARE KARL ÖRN *1854 +1933 SNICKARE JOHAN ÖRN *1866 +1937 MAKAN EMMA *1870 +1950	Klass 1 Vård med titlar. Bröderna Örn föddes på ett torp i N Vånga. Karl utbildades i Stockholm till skräddare. Han var också en samlare och den förste att skaffa cykel i Vinköl. Byggde stuga på Lilla Västtorp. Johan bodde och hade sin snickarebod vid St. Västtorp där han också anlade en påkostad trädgård. Han var både byggnads- och möbelsnickare.	
D 195	Stenram av grå granit.	SYSKONEN TELNING & INGEBORG	Klass 1 Stenramsgrav över syskon. Igensådd med gräs. Grusbädd bör återställas.	
1 19-21	Häll av gråbrun granit. 1942	MJÖLNAREN EMIL KARLSSON *1864 +1942 HANS MAKA FREDRIKA *1865 +1947 DOTTERN MÄRTA *1894 +1969	Klass 1 Vård med titel. Drev kvarnen vid Blombacka. En av de äldsta vårdarna på nya kyrkogården.	
2 7-8	Häll av grå granit. 1951	FURIREN CARL HELLQVIST *1873 +1951 HANS MAKA IDA *1866 +1945	Klass 1 Vård med titel. Hellqvist var indelt furir vid Västgöta regemente.	

8 10	Liggare av kalksten. 1958	LARS ERIC *1951 +1958	Klass 1 Barngrav av kalksten.	
10 4-5	Två liggare av kalksten. Graven ingrävd in slänt. 1958	STINA LINDSTEDT *1896 +1958 PRÄSTGÅRDEN CARL-ERIC LINDSTEDT *1894 +1970 KYRKOHERE I VINKÖL 1929-1960	Klass 1 Prästgrav. Ovanlig form.	
10 15	Liggare av polerad röd granit. 1968	SMEDEN KONRAD WALLGREN *1902 +1968	Klass 1 Vård med titel. Barnbarn till smeden Sven Johan Svensson på Karlberg, vars smedja han drev vidare.	
10 28-29	Bautasten av grå granit. 1954	HÄRADSDOMAREN NATH HERMANSSON TOMTEN *1872 +1954 HANS MAKA HANNA *1881 +1974	Klass 1 Karaktärsskapande vård med titel.	
12 12	Häll av grå granit. 1968	Kyrkoväktaren Gust. Björklund *1889 +1968	Klass 1 Vård med titel.	
13 5-6	Liten bautasten av grå granit. 1971	ELEKTRIKER EINAR ÖHRN *13/6 1901 +9/12 1971 HANS HUSTRU GRETA f. EKLUND *22/6 1902 +24/8 1971 L:A VÄSTTORP	Klass 1 Vård med titel.	

13 16-17	Häll av grå granit. 1972	Målarmästare Torsten Svensson *1897 +1972 Hans maka Teresia *1910 +1986 Ardalsberg	Klass 1 Vård med titel.	
13 18-29	Bautasten och 8 liggare av grå granit. 1961	OLOF CARLANDER BLOMBACKA FAMILJEGRAV LOUISE CARLANDER f. VON HOFSTEN *1881 +1961 OLOF CARLANDER *1874 +1961	Klass 1 Karaktärsskapande vård. Carlander har i hög grad gett säteriet Blombacka dagens gestalt och var även en drivande kraft bakom kyrkogårdens utvidgning och gestaltande som skogskyrkogård.	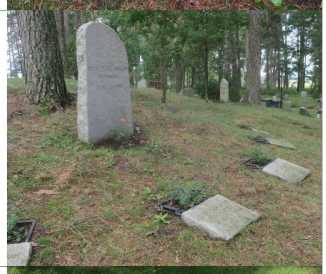
14 15-16	Natursten. 2001	Mats Ljung *1947 +2001	Klass 1 Vård över den rikskände revyartisten m.m. Mats Ljung.	
15 10-11	Liggare av kalksten i utgrävning i slänt. 1959	BRUNO GUSTAVSSON *1879 +1965 HANS MAKA LILLI *1891 +1959 BJÖRKELUND	Klass 1 Vård av lokalt material och ovanlig gravform anpassad till terrängen.	
15 12	Häll av grå granit. Två tujor. 1946	JOHN JOHANSSON 1892 1946	Klass 1 En av de äldsta vårdarna på nya kyrkogården.	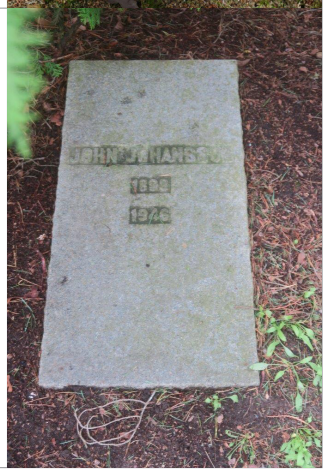

16 1-4	Häll av svart granit. 1972	SMIDESMÄSTARE ERNST ERLANDSSON *1891 +1986 HANS MAKA SIGNE *1891 +1972	Klass 1 Vård med titel. Erlandsson startade 1912 egen smedja som utökades till en större verkstad 1957 och småningom motorverkstad.	
IN 1	Fyra fragment av liljesten i sandsten. 1200-tal		Klass 1 Kyrkogårdens enda medeltida gravvård. Lutade mot kyrkogaveln. Flyttas ev. in i kyrkan för mer skyddad förvaring.	
IN 2	Liggare av svart granit.	Ulla-Britt	Klass 1 Typisk vård i allmänna linjen.	

Inhägnader, grindpartier och andra anläggningar

Fotografi	Objekt	Skadebeskrivning	Prioritet	Föreslagna åtgärder
	Mur i söder. 1870-tal. Kallmurad stödmur av fältsten med inslag av sandstenskvadrar från medeltidskyrkan (alla är 8” höga och 22-23” långa), på SÖ hörn ligger en skråkantad sockelsten. Murens höjd är 0,4-0,8 m.	Trädrötter har tryckt ut muren något öster om ingången. SÖ hörnet har rört sig utåt och det finns risk för ras.	2	SÖ hörnet tags ned och omlägges med befintlig sten.
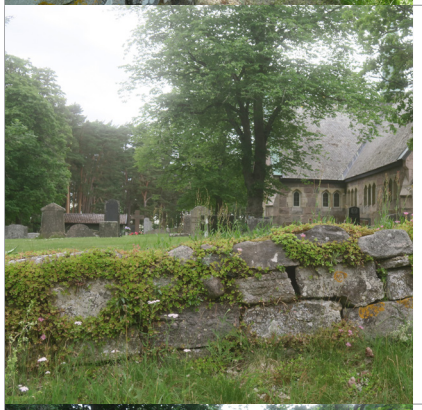	Mur i öster. 1870-tal. Kallmurad stödmur (S del) resp mur med vall på insidan. Murad av fältsten och råbruten kalksten med inslag av sandstenskvadrar (mått som ovan, även 10-12” höga och ca 16” långa) från medeltidskyrkan, vid ingången bl a omfattningar till en fönsteröppning. Murhöjd 0,8-0,9 m. Krön med sedum.		3	
	Mur i norr. Kallmurad stödmur. 1870-tal. Fältsten med inslag av sandstenskvadrar från medeltidskyrkan. Murhöjd ca 0,7 m. Krön med sedum. Svårinspekterad pga snöbärsbuskar.		3	

	Mur i väster. 1870-tal. Kallmur med vall på insidan. Fältsten, kluven sten, större block, råbruten kalksten blandat. Inslag av sandstenskvadrar från medeltidskyrkan, bl a ett par omfattningar till en fönsteröppning samt del av sockel. Murhöjd 0,5-1,6 m (högst i NV hörn). Beväxt med ängsgräs, rosor och ormbunkar.	NV hörn har rört sig utåt och det finns risk för ras.	2	Nedtagning och omläggning av NV hörn med befintlig sten.
	Mur i söder på nya kyrkogården. Kallmur av fältsten. Murhöjd 0,3 m, bredd 0,6 m. Beväxt med mossa och blommor.		3	
	Södra ingången. Åttkantiga ekstolpar med äldre krön av huggen kalksten (1870-t), troligen från stenstolpar. På dessa är dubbade sandstensklot (det ena sedan tidigare lagat). Smidda pargrindar av nitat platt- och rundjärn från 1870-t, målade med modern svart färgtyp. Modernt trycke.	Stolpar uttorkade. Myrbo.	2	Stolpar oljas in. Vid framtida ommålning av grindar skall linoljefärg användas.

	Ingång i öster. Stolpar från 1870-t av fyra med järn klamrade kalkstenshällar, nedtill fastgjutna i senare tid. Skråkantade överliggare av kalksten som haft stenklot. Smidda pargrindar av nitat band- och fyrkantsjärn med originaltrycke, 1870-t. Målade med okänd svart färgtyp.	Tre av kalkstenshällarna spruckna (en lagad sedan tidigare, även ett järnband monterat nedtill på ena stolpen). På ena överliggaren saknas en bit som tidigare suttit med en järnklammer. Stenkloten är försvunna. Grindarna har smärre färgsläpp och rost.	2	Stolpar ges översyn av stenkonservator. Stenklot återbördas eller nytillverkas och fästs med rostfri dubb. Befintliga järn rostskyddsbehandlas och målas med svart oljefärg. Grindar stålborstas, rostskyddsgrundas på nakna partier och målas med svart linoljefärg.
	Altare. Ca 1940. Murat av sandstenskvader från gamla kyrkan. Ommurad 2006, troligen med KC-bruk. Skiva och bokstöd av hyvlad kalksten.		3	
	Katafalk. Ca 1940. Murat av sandstenskvader från gamla kyrkan. Ommurad 2006, troligen med KC-bruk. Skiva av hyvlad kalksten.	Påväxt.	2	Varsam rengöring.

Föreslagna åtgärder 2025–2030

Objekt	Åtgärd	Prioritet	Vidtagna åtgärder	År
Kyrkogårdsmur	Omläggning av NV och SÖ hörnen. Offert tas in från entreprenör med erfarenhet av kallmurning.	2		
Ingång i söder	Ekstolpar oljas.	2		
Ingång i öster	Översyn av stenkonservator. Ommålning av smidesgrindar med oljefärg.	2		
Gravvårdar D 86-89, D 151-153	Stenkonservering.	1		
Gravvårdar A 15-16, D 103-104, D 115-116	Översyn av stenkonservator.	2		
Gravvårdar A 130-131, D 86-89, D 103-104, D 151-153	Omdubbas.	2		
Gravvårdar A 130-131, C 2, C 120, D 195	Återställande av grusbädd.	2		

O:1 Gravbok Vinköls församling 1890-

I maj 1890 beslöt Winköls församling att utarbeta förslag för reglering av kyrkogårdsplanering (förekommen av de enskildas godtycke vid val af begrafningsplatsser under de 18 år som där begravits lik på kygkogården – endast vissa områden har valts vilket medfört trängsel och andra delar som är tomma). Planen utarbetades av pastor G T Lundblad:

- Sandgångar utmed murens norra och västra sidor.
- 1 098 gravplatser
- Nord-sydligt orienterade rader med gravar i det kostnadsfria området [allmänna området]
- De som ej vill ligga i ordningsföljden får lägga sig på annan plats mot en avgift på 2 kr/plats – då är de skyldiga att märka graven genom rabatt, häck, blomstergrupp samt väl vårda densamma.
- Lösen för gravar i kyrkogårdens SÖ del (mellan portarna) samt i norr och väster: begränsas av främre sandgången.
- Barn upp till 12 år begravas intill redan begraven person på befintlig grav.
- 1 382 gravplatser.

Förklaringar till kartan

1. Kyrkoplan med sandgångar – upptagande midtpartiet och utrymmande till de 2:e portarne.
2. det större begrafningsområdet – avsedd för äldre personer – 8 fot långa och 5 fot breda
3. Det mindre begrafningsområdet – eller den sk barnkyrkogården med grafplatser av 5 fots längd och 3 fots bredd – för barn 12 år och yngre.

Numreringen: NV hörnet är utgångspunkten. I väster 1-828. I öster 448-1382.

gravnr	*namn*	*titel*	*gård*	*årtal*	*övr*
71-5	G Andersson		Björstorp		
76, 118-9	Svante Svensson		St Nolg		
208-211	Johan Johansson		St Skatteg		
422-26	Karl Johan		Dräglan Trumpetaregården		
455-58, 975-79	Gustaf Johansson		Grönhagen		
952-4	Sven Svantesson		St Wästorp		
250-54	Fredrik Andersson		Hångsgården		
337	Gustaf Johansson		Enkegården		
167-9	Lars Johan Johansson		St Wästorp		
295-8	Karl Barjard		Backen	1892	
484-7	Per Svantesson		La Skrivaregården		
812	Wilhelm Gustafsson		Brönerum		
557-560	Tilda Andersdotter gerbhus		Backen		
293-4	Jakob Berg		Beckaskog		
335-6	Johannes Svenssons Sterbhus		Krösabrunnen		
821	Maria Johansdotter		St Skatteg		
164-6	Sanfrid Jansson		Grönhagen		
1339-40	Emil Karlsson		Blombacka		
520	Anders Svärd		Fattighuset		
708-11	Karl Larssons sterbhus		Backen		
672	Anna Maria Sahl		Hångsgården		
664-5	Lars Anders Rosenborgs	enka			
673	enkan Emma Sahl	enka	Långagården		
684	Soldat R A Björk	soldat	Krösabacken		
685	Skräddare And G Svan…	skräddare	Risberga		
951	Helena Bengtsdotter	S			
616-20	Enkan Johanna Björne…	enka			
634-6	Janne i Sand…				
574-5	Sven Johan Karlsson +	enka			
698-9	Pastor V E Fast	pastor	Prestgården		
765-6	Johannes Janssons enka	enka	Lundaberget		
331-4	Alfred Larsson		St Vestorp	1901	
686-7	hem-äg Joh Berjesson	hemmansägare	Berget		
859	F V Trondesdotter Ruth	postföreståndare			
338	Janne Wilhelm Jonsson		St Nolg		
339-40	J P F Jonasson				
538-9	hem-äg Joh Fr Jonsson	hemmansägare	Enkeg		

540-1	hem-äg A Svensson + dotter	hemmansägare	Enkeg
466-7	Vilhlemina och Emma Kalsdotter		Siken
395-6	A K P Karlsson		Backen
767-8	A Olofsson		
738	Lena Kajsa Berg…		Dräglan
739	hem-äg A Larsson		Björklund
596-8	hem-äg Karl Johansson		la Skattegården

Det större begrafningsområdet 1-828

gravnr	*namn*	*titel*	*gård*	*årtal*	*övr*
25	August Blomberg	soldat	St Salberga	1847-1893	30/9 1847-11/5 1893
26	Maja Greta Andersdotter	backstugesittarehustru	Berget		
27	Arb Karl Håkan Södergrens				
	hustru Anna Lena Bryngelsdotter	arbetare	Karlsberg Jantegården	1835-1891	
28	Britta Maria Johansdotter	backstugehjonet	Enkegården	1821-1891	2/10 1821-18/10 1891
					begr 25/10 1891
29	A Jonasdotter	fattighjonet	Jutagården	1806-1892	
30	Lena Kajsa Larsdotter Lund	Backstugehjonhustru	Enkegården	1894	58 år 10 m 12 d
31	Lars Fredrik Gren	hemmansägare	Berget Björklund	1838-1892	21/12 1838-2/3 1892
					begr 11/3 1892
60	Lovisa Gustavsson Verre	Und eg hustru	La Skattegården	1832-1892	2/7 1832-13/3 1892
					begr 18/3 1892
61	Karl Jonsson	fattighjon idiot	Jutagården	1845-1892	2/7 1845-13/3 1892
					begr 18/3 1892
62	Anders Johansson	Hemmansägare	St Wästorp	1824-1892	8/8 1824-19/4 1892
					begr 26/4 1892
63	Inga Marie Andersdotter	fattighjon	Bussag	1811-1893	1/4 1811-1/2 1893
					begr 5/2 1893
64	Nils Winnerkrantz	fd klockare fattighjon		1813-1893	2/3 1813-1/2 1893
					begr 5/2 1893
65	Karl Andersson	hemmansägare	Björkebacken	1825-1893	12/1 1825-10/3 1893
					begr 19/3 1893
66	Anna Kajsa Johansdotter	fattighjon	Jungsberg Dräglan	1822-1893	21/3 1822-19/3 1893
					begr 25/3 1893
67	Katarina Johansdotter	hemmansägar-hustru	Aspensg	1817-1893	28/1 1817-23/4 1893
					begr 5/5 1893
68	Maria Katarina Andersdotter	fattighjon	W Jutag 2	9/12 1893	79 år 8 m 25 d
69	Maria Kajsa Andersdotter Gren	gratialist…	St Skatteg	1/3 1894	77 år 2 mån 1 d
70	Inga Maria Eriksdotter	fattighjon	Fattigstugan	20/4 1894	76 år 6 m 16 d
103	Anders Lorentz Magnusson	undantagshjon	La Skattegården	13/6 1893	70 år 10 m 2 d
104	Johan Pettersson	backstugehjon	Skogstorpet Bengtag Dräglan	12/7 1893	70år 8m 17d
105	Karl Gustaf Markberg	backstugehjon	St Nohlg	11/8 1893	70år 11d
106	Johannes Larsson	sinnessjuk dräng	St Kyrketorp	18/1 1894	64 år
107	Anders Gustaf Sten	St Gust. Hasta fr Önboken		1894	31år 3 m 20d
166	Maria Lovisa Wingstedt	hemmansägar-hustru	Grönhagen	25/12 1893	28år 1 m 4 d
207	Anna Lena Bergtstedt hustru				
	till Gabriel Jansson	hustru	Tån, Jutagården	20/1 1902	
308	Johan Vallman	snickare	St Nolgården	1820-1901	13/9 1820-22/2 1901
310	Torpare Sv Joh Larssons första hustru Marja Lun		Lakeslätt N Vånga	9/7 1901	
311	Torpare Sv Joh Larsson	torpare	Lakeslätt N Vånga		
334	J A Larsson	hemmansägare	St Västtorp	1861-1901	26/2 1861-13/1 1901
335	D nästföljandes enka Anna Jonsdotter		Krösebacken	1815-1896	
336	Johannes Svensson	hemmansägare	Krösebacken	1809-1893	
337	Gustav Johansson son		Enkegården		
338	Janne Wilhelm Jonsson	hem-son	St Nohlgården	1876-1900	5/1 1876-17-8 1900
339	Lovisa Svensdotter Andersson d nästförljandes enka		St Nolgården	1834-1900	3/6 1834-17/10 1900
340	Jan Petter Andersson	hemmansägare	St Nolgården	9/8 1884	
352	Lars Johan Hillstrand	hemmansägare	St Solberga	8 dec 1901	
353	Johanna Jonsdotter	undantagsenka	Krösebacken	19 dec1901	
395	Anna M Andersdotter hustru till arb				
	Karl Petter Karlsson Jungsberga		Backen	14/2 1902	
460	Karl Magnusson	Blombacka			
461	Frans …				
462	Gustaf Johan	hemmansägare	Hogesten		
464	Karl Eriksson		Långebacken		
465	Moder till Wilhelmina och Emma Karlsdotter		Siken		
484	P Svantesson i La Skattegårdens				
	hustru Inga Maria Magnusdotter		La Skattegården	28/6 1892	
515	Karl Gustaf Jonssons i Djupedalns				
	hustru Anna Stina Magnusdotter	lägenhetsägare	Djupedalen	1834-1900	7/8 1834-29/7 1900
520	Andreas Svärd	fattighjon	fattighuset	12/4 1894	56år 2m 23d

39	Anna Kristina Andersdotter hustru till Johan				
	Fredrik Jonasson i Enkegårdenhustru		Enkegården	1856-1901	18/12 1856-17/10 1901
540	enkan Mathilda Andersson	enka	Backen	1856-1892	dotter till 541
541	Anders Svensson	hemmansägare	Håkesgården	1810-1901	22/12 1810-
					7/10 1901 far till 540
552-3	Johanna Larsson		St Solberga	9/5 1898	
579	Marieberg		Marieberg		
581	Karl Bengtsson				
582	Börjesson				
583	Per på Berget		Berget		
599	A		Enkegården		
603	Per i Björklund		Björklund		
604	Per i Björklund		Björklund		
605	Anders Qrest		Enebacken		
615			Knutstorp		
616	Anna E Jonsdotter h till arb				
	S Augustsson	arbetare		1874-1899	
617	Samuel Augustsson	arbetare	Blombacka	1866-1899	
618	Aug Johansson	torpare	Blombacka	1831-1899	
620	Maria Helena Johansson				
	h t torpare K H Johansson i Blombacka	torpare	Blombacka	1877-1901	
624	Karl Johansson		St Solberga		
625	Jakob Sahl				
627	Anna Sofia Haglund		Svenneg		
633-4	Johannes Larsson		St Salberga	1898	
635-6	Janne		Sävedalen		
642	Karl Jakobsson				
643	Elisabet Jakobsson				
662	Husaren Gustaf E Johansson	Husar		1870-1895	
663	(Johannes Olofsson) Johanna Petersdotter		Backa	1895	
664-5	hem äg Lars Johan Andersson	hemmansägare	Rosenhaga	1896	
666	enkan …. Sofia			1900	
672	Gifte drängen Hans E Larsson dräng		Långsalidet	1869-1894	
673	h äg Olaus Linders husru				
674	Gustaf sv		Risberg		
675	Johannes Olofsson		Backen		
677	Göransson		Blombacka		
684	Sold Gust Alfr Björk	Soldat	Krösebacken	1851-1900	
685	Skrädd And Gust Svantesson	skräddare	Risberg	1830-1900	
686	Hem äg Joh Börjessons hustru Stina Kajsa Jonasdotter		Berget	1901	
698	fur Katarina Cecilia Fast	fru	Vinköls Prestg	1853-1900	
708	Larsson Karl H eg	hemmansägare	Backen	1894	63 år 2m 6d
712	Maria Katarina Svensdotter	sömmerska	Boråstorpet	1902	
713	Karl Johan Rack	statdräng	Slättestorp Blombacka	1903	
714	den föreg hustru				
738	hustrun Lena Kajsa Jonsdotter		Dräglan Bengtsg	23/9 1902	begr 28/9 1902
739	hem äg Anders Larsson		Berget Björkeluns	30/10 1902	begr 9/11 1902
740	hustrun Amalila		Österblombacka	25/2 1903	begr 10/3 1903
741	Karl Johansson		St Hulan		
742	Anna Johansson		Skara		
765	Janne Johannes	Undantagshjon	Lundaberget	1824-1900	begr 30/12 1900
767	hem äg A Olofssons hustru i				
	Dräglan Maja Kajsa Gabrielsdotter		Dräglan	20/5 1902	begr 1/6 1902
812	Milda Eleonora Gustafsson		Österblom Blombacka	26/9 1892	begr 4/10 1892
821	Maria Johansdotter Ramberg hustru t hem äg		St Solberga	1894	68 år 19 d

Det mindre begrafningsområdet 829-1382

859	post förest F V Fredéns dotter Ruth		Håkansgården	19/7 1901
860	post förest F V Fredéns son Karl Johan		Håkansgården	4/2 1916
861	post förest F V Fredéns dotter Merin Ella		Håkansgården	4/11 1918
862	post förest F V Fredén	post föreståndare	Håkansgården	
863	post förest G Fredén	post föreståndare	Håkansgården	
952	Fredrika Karlsdotter Svantesson	enka	St Västtorp	1821-1901
953	Sven Abraham Svantesson	hemmansägare	St Västtorp	1819-1890
973	se nr 952			
974	se nr 953			
1249	Gustaf Petersson i Nybyggets dotter Elin		Nybygget	
1255	Karl Hjalmar Markberg son till arb			
	Karl Aug Markberg h h Kristina		Jungaberg St Nolg	19/2 1902
1256	Stat Lars Joh Karlsson i Tomtens son Karl Ivar		Tomten	13/11 1901

1257	Stat Gust Alf Snälls i Skara son Sven Teodor		Skara	19/7 1901	
1258	Hem äg Karl Gust Karlssons dotter Märta Viktoria		La Skatteg	15/7 1901	
1259	Hem äg Karl Gust Karlssons on Erik Samuel		La Skatteg	15/7 1901	
1320	Nils Gustaf Garfileld son t hem äg Joh Fr Johansson		Enkegården	1901	20/3 1901-30/7 1901
1339	Anna Maria Elisabet Karlsson mjölnardotter		Blombacka	23/1 1894	6 år 5m 26 d
1340	Hedvig Albertina Cecilia Karlsson mjölnardotter		Blombacka	24 1 1894	2 år 9m 22d
1362	Anna Elisabet Alfredsdotter		Stenbrunnen	23/1 1894	4 år 10m 11d
1363	Torsten Natanael Alfredsson	arb son	Aspetorp	10/6 1894	3år 10m 27d
1364	Oskar Fritiof Tranberg	hem äg son	Aspegården	39/5 1894	1 år 5m 22d
1365	Johan David Hammarlund h	hem äg son	Krösebacken	30/5 1894	9år 9m 3d
1366	Ruth Hildur Karlsdotter	arrendatorsdotter	Syltan	21/12 1894	4år 5m 5d
1367	Hildur Kristina Engelbrektsson	hem äg dotter	St Skattegården	7/1 1894	5år 10m 2 d
1368	Joh Gunnar Berghold Fransson	arrendatorson	St Västtorp	21/12 1893	2 år 6m 2d
1369	Alfilda Roberta Berg ä d Bäckaskog	ä d	Bäckaskog	21/12 1893	6m 4d
1370	Alma Maria Engström	h äg dotter	St Skattegården	21/10 1893	3år 1m 23d
1371	Märta Johanna Viktora	mjölnardotter	Blombacka	20/1 1894	3år 11m 12d
1372	Alma Sofia Karlsson	mjölnardotter	Blombacka	11/9 1893	3m 26d
1376	Hildur Augusta öä Perstorp Fröjered	öä	Perstorp Fröjered	14/6 1893	4d

Gravkarta

De gravar som bedöms ha ett betydande kulturhistoriskt värde har markerats med en 1:a eller 2:a.

1: Grav markerad med svart ram bedöms ha ett mycket högt kulturhistoriskt värde. Vårdar och tillhörande anordningar (grusbäddar, stenramar, staket, häck- eller trädplanteringar etc) får inte flyttas eller förändras utan bevaras på plats för framtiden.

2: Grav markerad med röd ram bedöms ha ett högt kulturhistoriskt värde. Om möjligt bör grav och tillhörande anordningar bevaras på plats, i enskilda fall kan återbruk av en grusgrav vara möjligt.

Icke klassade gravar har också betydelse för kyrkogårdens karaktär, varför borttagande omfattas av tillståndsplikt.

Vinköl gamla kg 206
Kyrkogårdskarta

Sweco Civil Falun 20160707

Träd.shp
- Barrträd
- Lövträd
- Buske
- Häck.shp
- Hus.shp

Gravar-206
- A
- B
- C
- D

Park.shp
- Buskage
- Byggnad
- Cermonibord
- Grindstolpe
- Grus
- Grusgrav
- Gräs
- Häck
- Kantsten
- Kullersten
- Naturmark
- Plattor
- Rabatt
- Sand
- Skogsmark
- Sten
- Stenmur
- Stenplatta
- Trappa
- Baspkt.shp

Gravkarta

De gravar som bedöms ha ett betydande kulturhistoriskt värde har markerats med en 1:a eller 2:a.

1: Grav markerad med svart ram bedöms ha ett mycket högt kulturhistoriskt värde. Vårdar och tillhörande anordningar (grusbäddar, stenramar, staket, häck- eller trädplanteringar etc) får inte flyttas eller förändras utan bevaras på plats för framtiden.

2: Grav markerad med röd ram bedöms ha ett högt kulturhistoriskt värde. Om möjligt bör grav och tillhörande anordningar bevaras på plats, i enskilda fall kan återbruk av en grusgrav vara möjligt.

Icke klassade gravar har också betydelse för kyrkogårdens karaktär, varför borttagande omfattas av tillståndsplikt.

Under 2024 har befintlig bevarandeplan för Vinköls kyrkogård reviderats. Planen avser bevarande av kulturgravar samt vård och underhåll som rör kyrkogården som kulturhistoriskt arv. I denna rapport presenteras kyrkogårdens historik, karaktärsdrag och gravar med högt kulturhistoriskt värde.

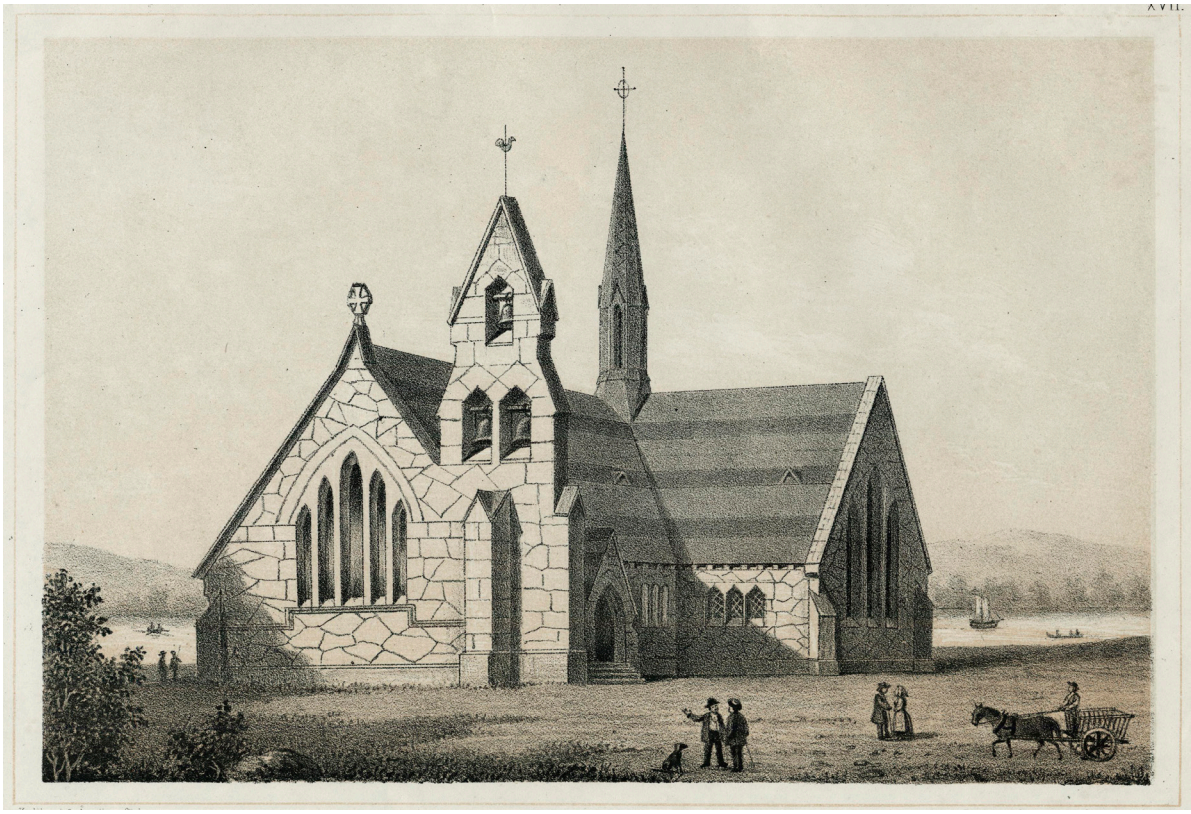

Denna litografi från 1870-talet visar den nyuppförda kyrkan, men ger i övrigt en minst sagt fantasifull skildring av omgivningarna. ATA.

Byggnadsvårdsrapport 2024:8

Västergötlands museum